

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ 20 Ιουνίου 2003

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

*Χρώμεθα γαρ πολιτεία...
και όνομα μεν
διά το μη ες ολίγους
άλλ' ες πλείονας οικείν
δημοκρατία κέκλπται.
Θουκυδίδης Β, 37*

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Με τη συνείδηση, ότι η ευρωπαϊκή ήπειρος είναι φορέας πολιτισμού, ότι οι κάτοικοι της, εγκαθιστάμενοι κατά διαδοχικά κύματα από τις απαρχές της ανθρωπότητας, ανέπτυξαν σταδιακά τις αξίες στις οποίες ερείδεται ο ανθρωπισμός: την ισότητα των ανθρώπινων όντων, την ελευθερία, το σεβασμό του Λόγου¹.

Εμπνεόμενοι από την πολιτιστική, τη θρησκευτική και την ανθρωπιστική κληρονομιά της Ευρώπης, οι αξίες της οποίας, που εξακολουθούν να αποτελούν ζωντανή πραγματικότητα, έχουν θεμελιώσει στη ζωή της κοινωνίας την αντίληψή της για τον κεντρικό ρόλο του ανθρώπου και των απαραίτητων και αναφαιρέτων δικαιωμάτων του καθώς και το σεβασμό του δικαίου.

Πειρασμένοι, ότι η ενοποιημένη πλέον Ευρώπη προτίθενται να ακολουθήσει αυτή την πορεία πολιτισμού, προόδου και ευημερίας, για το καλό όλων των κατοίκων της, ακόμη και των πλέον ευάλωτων και των πλέον αδυνάτων, ότι επιθυμεί να παραμείνει ήπειρος ανοικτή στον πολιτισμό, στη γνώση, και στην κοινωνική πρόοδο, καθώς και να βαθύνει το δημοκρατικό χαρακτήρα και τη διαφάνεια του δημόσιου βίου της, και να εργασθεί για την ειρήνη, τη δικαιοσύνη και την αλληλεγγύη ανά την υφήλιο.

Πειρασμένοι, ότι οι λαοί της Ευρώπης, παραμένοντας ο καθένας υπερήφανος για την ταυτότητά του και για την εθνική του ιστορία, είναι ωστόσο αποφασισμένοι να ξεπεράσουν τις παλαιές τους διχόνοιες και, όλο και πιο στενά ενωμένοι, να σφυρηλατήσουν το κοινό τους πεπρωμένο.

Βέβαιοι, ότι, «ενωμένη στην ποικιλομορφία της», η Ευρώπη τους προσφέρει τις καλύτερες δυνατότητες να συνεχίσουν, με σεβασμό των δικαιωμάτων του κάθε ανθρώπου και με συνείδηση των ευθυνών τους έναντι των μελλοντικών γενεών και της Γης, τη μεγάλη περιπέτεια, η οποία την καθιστά προνομακό πεδίο της ανθρώπινης ελπίδας.

Ευγνώμονες στα μέλη της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης για το ότι εκπόνησαν το παρόν Σύνταγμα, εξ ονόματος των πολιτών και των κρατών της Ευρώπης.

Τα οποία, μετά την ανταλλαγή των πληρεξουσίων εγγράφων τους που βρέθηκαν εντάξει, συμφώνησαν τις ακόλουθες διατάξεις.

1. Βλέπετε σχετικό άρθρο του Καθηγητού Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ στο ανά χείρας τ.32/2003 της ΕΠ.Α.Τ.Α.Π.Α.

Μέρος I

ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Άρθρο I-1: Ίδρυση της Ένωσης

1. Με βάση τη βούληση των πολιτών και των κρατών της Ευρώπης να οικοδομήσουν το κοινό τους μέλλον, το παρόν Σύνταγμα ιδρύει την Ευρωπαϊκή Ένωση, στην οποία τα κράτη μέλη αναθέτουν αρμοδιότητες για την επίτευξη των κοινών τους στόχων. Η Ένωση συντονίζει τις πολιτικές των κρατών μελών με στόχο την επίτευξη των στόχων αυτών και ασκεί σε κοινοτική βάση τις αρμοδιότητες που της μεταβιβάζουν.

2. Η Ένωση είναι ανοικτή σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη, που σέβονται τις αξίες της και δεσμεύονται να τις προάγουν από κοινού.

Άρθρο I-2: Οι αξίες της Ένωσης

Η Ένωση βασιίζεται στις αξίες της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Οι αξίες αυτές είναι κοινές στα κράτη μέλη, σε μια κοινωνία πλουραλισμού, ανοχής, δικαιοσύνης, αλληλεγγύης και απαγόρευσης των διακρίσεων.

Άρθρο I-3: Οι στόχοι της Ένωσης

1. Σκοπός της Ένωσης είναι η προαγωγή της ειρήνης, των αξιών της και της ευημερίας των λαών της.

2. Η Ένωση παρέχει στους πολίτες της έναν χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης χωρίς εσωτερικά σύνορα και μια ενιαία αγορά όπου ο ανταγωνισμός είναι ελεύθερος και ανόθευτος.

3. Η Ένωση εργάζεται για μια Ευρώπη βιώσιμης ανάπτυξης βασισμένης σε ισόρροπη οικονομική μεγέθυνση, σε μία εξαιρετικά ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς και με στόχους την πλήρη απασχόληση και την κοινωνικό πρόοδο, υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος, και την προαγωγή της επιστημονικής και τεχνολογικής προόδου.

Η Ένωση καταπολεμά τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις διακρίσεις και προωθεί τη δικαιοσύνη και την κοινωνική προστασία, την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών, την αλληλεγγύη μεταξύ γενιών και την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού.

Η Ένωση προωθεί την οικονομική, κοινωνική και γεωγραφική συνοχή, και την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών.

Η Ένωση σέβεται τον πλούτο της πολιτιστικής και γλωσσικής της πολυμορφίας και μεριμνά για την προστασία και ανάπτυξη της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς.

4. Στις σχέσεις της με τον υπόλοιπο κόσμο, η Ένωση, επιβεβαιώνει και προωθεί τις αξίες της και τα συμφέροντά της. Συμβάλλει στην ειρήνη, στην ασφάλεια, στη βιώσιμη ανάπτυξη του πλανήτη, στην αλληλεγγύη και στον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ λαών, στο ελεύθερο και δίκαιο εμπόριο, στην εξάλειψη της φτώχειας και στην προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων και ιδίως των δικαιωμάτων του παιδιού, καθώς και στην αυστηρή τήρηση και ανάπτυξη του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένου του σεβασμού των αρχών του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

5. Οι στόχοι αυτοί επιδιώκονται με κατάλληλα μέσα, ανάλογα με τις αρμοδιότητες, που απονέμονται στην Ένωση με το παρόν Σύνταγμα.

Άρθρο I-4: Οι θεμελιώδεις ελευθερίες και η απαγόρευση των διακρίσεων

1. Η Ένωση εξασφαλίζει εντός του εδάφους της την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, εμπορευμάτων, υπηρεσιών και κεφαλαίων, και την ελευθερία εγκατάστασης, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος Συντάγματος.

2. Εντός του πεδίου του παρόντος Συντάγματος, και με επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων τις οποίες προβλέπει, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγένειας.

Άρθρο I-5: Σχέσεις μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών

1. Η Ένωση σέβεται την εθνική ταυτότητα των κρατών μελών της, που είναι συμφυής με τη βασική πολιτική και συνταγματική δομή καθενός, στην οποία συμπεριλαμβάνεται η περιφερειακή και τοπική αυτοδιοίκηση. Σέβεται τις ουσιώδεις λειτουργίες του κράτους, ιδίως, δε εκείνες που αποβλέ-

πουν στην εξασφάλιση της εδαφικής ακεραιότητας, τη διατήρηση της δημόσιας τάξης και την προστασία της εσωτερικής ασφάλειας.

2. Δυνάμει της αρχής της καλόπιστης συνεργασίας, η Ένωση και τα κράτη μέλη εκπληρώνουν τα εκ του Συντάγματος καθήκοντα σε βάση αμοιβαίου σεβασμού και αμοιβαίας συνεργασίας. Τα κράτη μέλη διευκολύνουν την Ένωση στην εκπλήρωση της αποστολής της και απέχουν από τη λήψη οιοδήποτε μέτρου ικανού να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των σκοπών που εξαγγέλλονται στο Σύνταγμα.

Άρθρο I-6: Νομική προσωπικότητα

Η Ένωση διαθέτει νομική προσωπικότητα.

ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Άρθρο I-7: Θεμελιώδη δικαιώματα

1. Η Ένωση αναγνωρίζει τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τις αρχές που θεσπίζονται στον Χάρτη των θεμελιωδών Δικαιωμάτων που αποτελεί το Μέρος II του παρόντος Συντάγματος.

2. Η Ένωση θα επιδιώξει την προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τη προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Η προσχώρηση σε αυτή τη Σύμβαση δεν τροποποιεί τις αρμοδιότητες της Ένωσης όπως ορίζονται στο παρόν Σύνταγμα.

3. Τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως κατοχυρώνονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών και όπως απορρέουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών, αποτελούν μέρος των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης.

Άρθρο I-8: Η ιθαγένεια της Ένωσης

1. Την ιθαγένεια της Ένωσης διαθέτει κάθε πρόσωπο το οποίο έχει υπηκοότητα κράτους μέλους. Η ιθαγένεια της Ένωσης προστίθεται στην εθνική ιθαγένεια και δεν την αντικαθιστά.

2. Οι πολίτες της Ένωσης έχουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις, που προβλέπονται στο παρόν Σύνταγμα. Έχουν:

- Το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών.

- Το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθώς και στις δημοτικές εκλογές στο κράτος μέλος κατοικίας τους, υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του εν λόγω κράτους.

- Το δικαίωμα να απολαύουν στο έδαφος τρίτης χώρας, στην οποία δεν αντιπροσωπεύεται το κράτος μέλος του οποίου είναι υπήκοοι, της διπλωματικής και προξενικής προστασίας κάθε κράτους μέλους, υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν και έναντι των υπηκόων του κράτους αυτού.

- Το δικαίωμα αναφοράς προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το δικαίωμα να απευθύνονται στον Ευρωπαϊκό Διαμεσολαβητή, καθώς και το δικαίωμα να απευθύνονται εγγράφως στα θεσμικά και στα συμβουλευτικά όργανα της Ένωσης σε μία από τις γλώσσες του Συντάγματος και να λαμβάνουν απάντηση στην ίδια γλώσσα.

3. Τα δικαιώματα αυτά ασκούνται υπό τους όρους και εντός των ορίων, που ορίζονται από το παρόν Σύνταγμα και από τις διατάξεις που θεσπίζονται για την εφαρμογή του.

ΟΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Άρθρο I-9: Θεμελιώδεις αρχές

1. Η οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης διέπεται από την αρχή της απονομής των αρμοδιοτήτων. Η άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης διέπεται από τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.

2. Δυνάμει της αρχής της απονομής των αρμοδιοτήτων, η Ένωση ενεργεί εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων, που της απονέμουν τα κράτη μέλη στο Σύνταγμα για την επίτευξη των στόχων τους οποίους αυτό ορίζει. Κάθε αρμοδιότητα η οποία δεν απονέμεται στην Ένωση στο πλαίσιο του Συντάγματος ανήκει στα κράτη μέλη.

3. Δυνάμει της αρχής της επικουρικότητας, στους τομείς οι οποίοι δεν υπάγονται στην αποκλειστική της αρμοδιότητας, η Ένωση παρεμβαίνει μόνο εφόσον και στο βαθμό, που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη, τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, μπορούν όμως, λόγω της κλίμακας ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα στο επίπεδο της Ένωσης.

Τα Όργανα της Ένωσης εφαρμόζουν την αρχή της επικουρικότητας σύμφωνα με το προσαρτημένο στο Σύνταγμα Πρωτόκολλο για την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και αναλογικότητας το οποίο επισυνάπτεται στο Σύνταγμα. Τα εθνικά κοινοβούλια μεριμνούν για την τήρηση της αρχής αυτής σύμφωνα με την προβλεπόμενη στο εν λόγω Πρωτόκολλο διαδικασία.

4. Δυνάμει της αρχής της αναλογικότητας, το περιεχόμενο και η μορφή της δράσης της Ένωσης δεν υπερβαίνουν τα απαιτούμενα για την επίτευξη των στόχων του Συντάγματος.

Τα Όργανα εφαρμόζουν την αρχή της αναλογικότητας σύμφωνα με το αναφερόμενο στην παράγραφο 3 Πρωτόκολλο.

Άρθρο I-10: Το δικαίω της Ένωσης

1. Το Σύνταγμα και οι κανόνες δικαίου που θεσπίζονται από τα Όργανα της Ένωσης στο πλαίσιο της άσκησης των αρμοδιοτήτων που της απονέμονται υπερέχουν έναντι του δικαίου των κρατών μελών.

2. «Τα κράτη μέλη λαμβάνουν κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο ικανό να εξασφαλίσει την εκτέλεση των υποχρεώσεων, οι οποίες απορρέουν από το Σύνταγμα ή προκύπτουν από τις πράξεις των Οργάνων της Ένωσης.

Άρθρο I-11: Κατηγορίες αρμοδιοτήτων

1. Όταν το Σύνταγμα απονέμει στην Ένωση αποκλειστική αρμοδιότητα σε συγκεκριμένο τομέα, μόνον αυτή δύναται να νομοθετεί και να εκδίδει νομικά δεσμευτικές πράξεις, ενώ τα ίδια τα κράτη μέλη δεν έχουν αυτή τη δυνατότητα εκτός αν νομιμοποιηθούν προς τούτο από την Ένωση ή εκτός εάν πρόκειται για την εφαρμογή των πράξεων που έχουν θεσπισθεί από την Ένωση.

2. Όταν το Σύνταγμα απονέμει συντρέχουσα αρμοδιότητα μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών σε συγκεκριμένο τομέα, η Ένωση και τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να νομοθετούν και να εκδίδουν νομικά δεσμευτικές πράξεις σε αυτόν τον τομέα. Τα κράτη μέλη ασκούν τις αρμοδιότητες τους στο βαθμό που η Ένωση δεν έχει ασκήσει τη δική της ή αποφάσισε να παύσει να την ασκεί.

3. Η Ένωση έχει αρμοδιότητα να προωθεί και να εξασφαλίζει το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και των πολιτικών απασχόλησης των κρατών μελών.

4. Η Ένωση έχει αρμοδιότητα να καθορίζει και να θέτει σε εφαρμογή κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένου του προοδευτικού καθορισμού κοινής αμυντικής πολιτικής.

5. Η Ένωση, σε ορισμένους τομείς και υπό τους όρους που προβλέπει το Σύνταγμα, είναι αρμόδια να διεξάγει δράσεις για την υποστήριξη, το συντονισμό ή τη συμπλήρωση της δράσης των κρατών μελών, χωρίς ωστόσο να αντικαθιστά την αρμοδιότητα τους σε αυτούς τους τομείς.

6. Η έκταση και οι διαδικασίες άσκησης των αρμοδιοτήτων της Ένωσης καθορίζονται από τις ειδικές για κάθε τομέα διατάξεις οι οποίες προβλέπονται στο Μέρος III του Συντάγματος.

Άρθρο I-12: Οι αποκλειστικές αρμοδιότητες

1. Η Ένωση διαθέτει αποκλειστική αρμοδιότητα να θεσπίζει τους αναγκαίους για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς κανόνες ανταγωνισμού, καθώς και στους ακόλουθους τομείς:

- Νομισματική πολιτική για τα κράτη μέλη που έχουν υιοθετήσει το ευρώ,
- κοινή εμπορική πολιτική,
- τελωνειακή ένωση,

- διατήρηση των βιολογικών πόρων της θάλασσας στο πλαίσιο της κοινής αλιευτικής πολιτικής.

2. Η Ένωση διαθέτει αποκλειστική αρμοδιότητα για τη σύναψη διεθνούς συμφωνίας όταν η σύναψη αυτή προβλέπεται σε νομοθετική πράξη της Ένωσης και είναι απαραίτητη για να μπορέσει η Ένωση να ασκήσει την αρμοδιότητα της σε εσωτερικό επίπεδο, ή επηρεάζει εσωτερική πράξη της Ένωσης.

Άρθρο I-13: Οι τομείς συντρέχουσας αρμοδιότητας

1. Η Ένωση διαθέτει συντρέχουσα αρμοδιότητα με τα κράτη μέλη όταν το Σύνταγμα της απονέμει αρμοδιότητα μη εμπίπτουσα στους τομείς των άρθρων 112 και 116.

2. Οι μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών συντρέχουσες αρμοδιότητες εφαρμόζονται στους ακόλουθους βασικούς τομείς:

- εσωτερική αγορά,
- χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης,
- γεωργία και αλιεία, με εξαίρεση τη διατήρηση των βιολογικών πόρων της θάλασσας,
- μεταφορές και διευρωπαϊκά δίκτυα,
- ενέργεια,
- κοινωνική πολιτική, για τις πτυχές που καθορίζονται στο Μέρος III,
- οικονομική, κοινωνική, γεωργαφική συνοχή,
- περιβάλλον,
- προστασία των καταναλωτών,
- κοινές προκλήσεις για την ασφάλεια στον τομέα της δημόσιας υγείας.

3. Στους τομείς της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και του διαστήματος, η Ένωση έχει αρμοδιότητα να εκτελεί δράσεις, κυρίως όσον αφορά τον καθορισμό και την εφαρμογή προγραμμάτων, χωρίς να έχει η άσκηση της αρμοδιότητας αυτής ως αποτέλεσμα την απαγόρευση της άσκησης των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών.

4. Στους τομείς της αναπτυξιακής συνεργασίας και της ανθρωπιστικής βοήθειας, η Ένωση έχει αρμοδιότητα να αναλαμβάνει δράσεις και να εφαρμόζει κοινή πολιτική, χωρίς να έχει η άσκηση της αρμοδιότητας αυτής ως αποτέλεσμα την απαγόρευση της άσκησης των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών.

Άρθρο I-14: Συντονισμός των οικονομικών πολιτικών και των πολιτικών απασχολήσεων

1. Η Ένωση θεσπίζει μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσει το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών, ιδίως, με τον καθορισμό των γενικών προσανατολισμών των πολιτικών αυτών. Τα κράτη μέλη συντονίζουν τις οικονομικές τους πολιτικές στο πλαίσιο της Ένωσης.

2. Ειδικές διατάξεις εφαρμόζονται στα κράτη μέλη που έχουν υιοθετήσει το ευρώ.

3. Η Ένωση θεσπίζει μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσει το συντονισμό των πολιτικών των κρατών μελών στον τομέα της απασχόλησης, ιδίως με τον καθορισμό των γενικών προσανατολισμών των πολιτικών αυτών.

4. Η Ένωση μπορεί να εγκρίνει πρωτοβουλίες προκειμένου να εξασφαλίζει τον συντονισμό των κοινωνικών πολιτικών των κρατών μελών.

Άρθρο I-15: Η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας

1. Η αρμοδιότητα της Ένωσης στο πεδίο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας καλύπτει όλους τους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και σύνολο των θεμάτων, που αφορούν την ασφάλεια της Ένωσης, καθώς επίσης τον προοδευτικό καθορισμό κοινής αμυντικής πολιτικής, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε κοινή άμυνα.

2. Τα κράτη μέλη υποστηρίζουν ενεργά και ανεπιφύλακτα την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της Ένωσης με πνεύμα αμοιβαίας πίστης και αλληλεγγύης και τηρούν τις πράξεις που θεσπίζει η Ένωση σε αυτόν τον τομέα. Απέχουν από οιαδήποτε ενέργεια αντιβαίνει στα συμφέροντα της Ένωσης ή ενδέχεται να βλάψει την αποτελεσματικότητά της.

Άρθρο I-16: Οι τομείς υποστηρικτικής, συντονιστικής ή συμπληρωματικής δράσης

1. Η Ένωση μπορεί να εκτελεί δράσεις υποστήριξης, συντονισμού ή συμπλήρωσης.

2. Οι τομείς υποστηρικτικής, συντονιστικής ή συμπληρωματικής δράσης είναι, στην ευρωπαϊκή τους διάσταση:

- η βιομηχανία,
- η προστασία και η βελτίωση της ανθρώπινης υγείας,
- η παιδεία, η επαγγελματική κατάρτιση, η νεολαία και ο αθλητισμός,
- ο πολιτισμός,
- η πολιτική προστασία.

3. Οι νομικά δεσμευτικές πράξεις που θεσπίζονται από την Ένωση βάσει των ειδικών για τους τομείς αυτούς διατάξεων του Μέρους ΙΙΙ δεν μπορούν να περιλαμβάνουν εναρμόνιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών.

Άρθρο Ι-17: Ρήτρα ευελιξίας

1. Εάν μια δράση της Ένωσης φαίνεται απαραίτητη στο πλαίσιο των καθοριζόμενων στο Μέρος ΙΙΙ πολιτικών για την επίτευξη ενός από τους στόχους που καθορίζονται στο παρόν Σύνταγμα, χωρίς να έχουν προβλεφθεί στο Σύνταγμα οι εξουσίες δράσης που απαιτούνται για το σκοπό αυτό, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρόταση της Επιτροπής και κατόπιν έγκρισης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα.

2. Η Επιτροπή, στο πλαίσιο της διαδικασίας ελέγχου της αρχής της επικουρικότητας, που αναφέρεται στο άρθρο 1-9, παράγραφος 3 εφιστά την προσοχή των εθνικών κοινοβουλίων των κρατών μελών στις προτάσεις που βασίζονται στο παρόν άρθρο.

3. Οι διατάξεις που θεσπίζονται δυνάμει του παρόντος άρθρου δεν μπορούν να περιλαμβάνουν εναρμόνιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών στις περιπτώσεις, στις οποίες το Σύνταγμα αποκλείει την εναρμόνιση αυτή.

ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Κεφάλαιο Ι - Θεσμικό πλαίσιο

Άρθρο Ι-18: Τα όργανα της Ένωσης

1. Η Ένωση διαθέτει ένα ενιαίο θεσμικό πλαίσιο που αποσκοπεί:

- στην επιδίωξη των στόχων της Ένωσης,
- στην προώθηση των αξιών της,
- στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων της Ε.Ε., των πολιτών της και των κρατών μελών της, και στην εξασφάλιση της συνοχής, της αποτελεσματικότητας και της συνέχειας των πολιτικών και των δράσεων τις οποίες εφαρμόζει η Ένωση προς επίτευξη των στόχων της.

2. Το θεσμικό αυτό πλαίσιο περιλαμβάνει:

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Δικαστήριο.

3. Κάθε όργανο δρα εντός των ορίων των εξουσιών, που του ανατίθενται από το Σύνταγμα σύμφωνα με τις διαδικασίες και υπό τους όρους τους οποίους αυτό προβλέπει. Τα όργανα συνεργάζονται μεταξύ τους καλή τη πίστει.

Άρθρο Ι-19: Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

1. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ασκεί από κοινού με το Συμβούλιο νομοθετικά καθήκοντα και καθήκοντα προϋπολογισμού, ασκεί δε και καθήκοντα πολιτικού ελέγχου και συμβουλευτικά καθήκοντα σύμφωνα με τους όρους που ορίζονται από το Σύνταγμα. Εκλέγει τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκλέγεται από τους Ευρωπαίους πολίτες με άμεση και καθολική ψηφοφορία κατά τη διάρκεια ελεύθερων και μυστικών εκλογών για θητεία πέντε ετών. Ο αριθμός των μελών του δεν υπερβαίνει τους 736. Η εκπροσώπηση των Ευρωπαίων πολιτών ακολουθεί φθινόντως αναλογικό σύστημα, με ελάχιστο όριο τεσσάρων μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ανά κράτος μέλος.

Αρκετό χρόνο πριν από τις εκλογές του 2009 για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εν ανάγκη δε και στη συνέχεια για επόμενες εκλογές, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκδίδει, με βάση πρόταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και με την έγκρισή του, ομόφωνα απόφαση για τον καθορισμό της σύνθεσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τηρώντας τις προαναφερόμενες αρχές².

3. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκλέγει τον Πρόεδρο και το Προεδρείο του μεταξύ των μελών του.

2. Βλ. επίσης σχεπικό Πρωτόκολλο στο Παράρτημα ΙΙΙ.

Άρθρο I-20: Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δίνει στην Ένωση την αναγκαία για την ανάπτυξη της ώθηση και καθορίζει τους γενικούς πολιτικούς προσανατολισμούς και προτεραιότητές της. Δεν ασκεί νομοθετική αρμοδιότητα.

2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο απαρτίζεται από τους Αρχηγούς Κράτους ή Κυβερνήσεως των κρατών μελών, καθώς και από τον Πρόεδρό του και τον Πρόεδρο της Επιτροπής. Ο Υπουργός Εξωτερικών συμμετέχει στις εργασίες του.

3. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνέρχεται ανά τρίμηνο, συγκαλούμενο από τον Πρόεδρό του. Οσάκις το απαιτεί η ημερήσια διάταξη, τα μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δύνανται να συμφωνήσουν ότι θα τα επικουρεί ένας Υπουργός, τον δε Πρόεδρο της Επιτροπής ένα μέλος της Επιτροπής. Όταν το απαιτεί η κατάσταση, ο Πρόεδρος συγκαλεί έκτακτη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

4. Πλην των περιπτώσεων για τις οποίες το Σύνταγμα ορίζει άλλως, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει με γενική συναίνεση.

Άρθρο I-21: Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

1. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία για θητεία δύομισι ετών, άπαξ ανανεώσιμη. Σε περίπτωση σοβαρού κωλύματος, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να τερματίσει τη θητεία του Προέδρου του με την ίδια διαδικασία.

2. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου προεδρεύει και διευθύνει τις εργασίες του.

Εξασφαλίζει δε την προετοιμασία και τη συνέχειά τους σε συνεργασία με τον Πρόεδρο της Επιτροπής, και με βάση τις εργασίες του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων. Εργάζεται για τη διευκόλυνση της συνοχής και της συναίνεσης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Παρουσιάζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έκθεση μετά από καθεμία από τις συνόδους του.

Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ασκεί υπό αυτή την ιδιότητά του και στο επίπεδά του την εξωτερική εκπροσώπηση της Ένωσης σε τομείς απτόμενους της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων του Υπουργού Εξωτερικών.

3. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δεν μπορεί να ασκεί εθνικό αξίωμα.

Άρθρο I-22: Το Συμβούλιο των Υπουργών

1. Το Συμβούλιο των Υπουργών ασκεί, από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, νομοθετικά καθήκοντα και καθήκοντα προϋπολογισμού, ασκεί δε και καθήκοντα χάραξης πολιτικών και συντονισμού υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει το Σύνταγμα.

2. Το Συμβούλιο των Υπουργών απαρτίζεται από έναν αντιπρόσωπο οριζόμενο από κάθε κράτος μέλος σε υπουργικό επίπεδο για καθεμία από τις συνθέσεις του. Ο αντιπρόσωπος αυτός είναι ο μόνος εξουσιοδοτημένος να δεσμεύει το κράτος μέλος το οποίο εκπροσωπεί και να ασκεί το δικαίωμα ψήφου.

3. Πλην των περιπτώσεων για τις οποίες το Σύνταγμα ορίζει άλλως, το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

Άρθρο I-23: Οι συνθέσεις του Συμβουλίου

1. Το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων και Νομοθετικού Έργου εξασφαλίζει τη συνοχή των εργασιών του Συμβουλίου των Υπουργών.

Όταν ενεργεί υπό την ιδιότητα του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων, προετοιμάζει τις συνόδους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και εξασφαλίζει τη συνέχειά τους από κοινού με την Επιτροπή.

Όταν ενεργεί υπό τη νομοθετική του ιδιότητα, το εν λόγω Συμβούλιο συσκέπτεται και αποφαιίνεται από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επί των ευρωπαϊκών νόμων και των ευρωπαϊκών νόμων-πλαισίων, σύμφωνα με τις διατάξεις του Συντάγματος. Στην περίπτωση αυτή η εκπροσώπηση κάθε κράτους μέλους περιλαμβάνει έναν ή δύο άλλους αντιπροσώπους υπουργικού επιπέδου με αρμοδιότητες ανάλογες με τα θέματα της ημερήσιας διάταξης του Συμβουλίου.

2. Το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων καταρτίζει τις εξωτερικές πολιτικές της Ένωσης σύμφωνα με τις γενικές στρατηγικές, που καθορίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και εξασφαλίζει τη συνοχή της δράσης της. Προεδρεύεται από τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης.

3. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει για άλλες συνθέσεις του Συμβουλίου.

4. Η προεδρία μας σύνθεσης του Συμβουλίου των Υπουργών, πλην της σύνθεσης των Εξωτερικών Υποθέσεων, ασκείται από αντιπροσώπους των κρατών μελών εντός του Συμβουλίου, εκ περιτροπής σε ισότιμη βάση, για διάρκεια ενός έτους τουλάχιστον. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καθορίζει τους κανόνες της περιτροπής αυτής, λαμβάνοντας υπόψη τις πολιτικές και γεωγραφικές ισορροπίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο και την πολυμορφία των κρατών μελών.

Άρθρο I-24: Η ειδική πλειοψηφία

1. Οσάκις το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ή το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζουν με ειδική πλειοψηφία, η εν λόγω πλειοψηφία ορίζεται ως η πλειοψηφία των κρατών μελών, τα οποία αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον τα τρία πέμπτα του πληθυσμού της Ένωσης.

2. Όταν το Σύνταγμα δεν απαιτεί να ενεργεί το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Υπουργών βάσει προτάσεως της Επιτροπής, ή όταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ή το Συμβούλιο των Υπουργών δεν ενεργεί κατόπιν πρωτοβουλίας του Υπουργού Εξωτερικών, η απαιτούμενη ειδική πλειοψηφία συνίσταται στα δύο τρίτα των κρατών μελών, τα οποία αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον τα τρία πέμπτα του πληθυσμού.

3. Οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 αρχίζουν να εφαρμόζονται την 1η Νοεμβρίου 2009³, μετά τη διεξαγωγή εκλογών για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου I-19.

4. Όταν, το Σύνταγμα προβλέπει στο Μέρος III, ότι νόμοι και νόμοι πλαίσια εκδίδονται από το Συμβούλιο σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να εκδίδει με δική του πρωτοβουλία και ομόφωνα, κατόπιν ελάχιστης περιόδου εξέτασης έξι μηνών, απόφαση για την έκδοση αυτών των νόμων ή νόμων πλαισίων σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενεργεί αφού διαβουλευθεί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και ενημερώσει τα εθνικά κοινοβούλια.

Στις περιπτώσεις που το Σύνταγμα προβλέπει στο Μέρος III, ότι το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα σε συγκεκριμένο τομέα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να εκδίδει, με δική του πρωτοβουλία και ομόφωνα, απόφαση που επιτρέπει στο Συμβούλιο να αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία στον τομέα αυτόν. Κάθε πρωτοβουλία που αναλαμβάνεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο βάσει της εν λόγω διάταξης μεταβιβάζεται στα εθνικά κοινοβούλια τουλάχιστον τέσσερις μήνες πριν από την έκδοση απόφασης.

5. Στους κόλπους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ο Πρόεδρος του και ο Πρόεδρος της Επιτροπής δεν συμμετέχουν στην ψηφοφορία.

Άρθρο I-25: Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προάγει το κοινό ευρωπαϊκό συμφέρον και αναλαμβάνει, προς τούτο, τις κατάλληλες πρωτοβουλίες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μεριμνά για την εφαρμογή των διατάξεων του Συντάγματος καθώς και των διατάξεων που θεσπίζονται από τα Όργανα δυνάμει αυτού. Επιβλέπει την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης υπό τον έλεγχο του Δικαστηρίου. Εκτελεί τον προϋπολογισμό και διαχειρίζεται τα προγράμματα. Ασκεί συντονιστικά, εκτελεστικά και διαχειριστικά καθήκοντα υπό τους όρους που ορίζει το Σύνταγμα. Εξασφαλίζει την εξωτερική εκπροσώπηση της Ένωσης πλην της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, και άλλων περιπτώσεων που προβλέπονται στο Σύνταγμα. Προτείνει τον ετήσιο και πολυετή προγραμματισμό της Ένωσης με στόχο την επίτευξη διοργανικών συμφωνιών.

2. Πλην των περιπτώσεων όπου το Σύνταγμα ορίζει άλλως, οι νομοθετικές πράξεις της Ένωσης μπορούν να εκδίδονται μόνο βάσει προτάσεως της Επιτροπής. Οι υπόλοιπες πράξεις εκδίδονται βάσει προτάσεως της Επιτροπής στις περιπτώσεις όπου αυτό ορίζει το Σύνταγμα.

3. Η Επιτροπή αποτελεί Σώμα απαρτιζόμενο από έναν Πρόεδρο, τον Υπουργό Εξωτερικών Υποθέσεων/Αντιπρόεδρο, και 13 Ευρωπαίους Επιτρόπους, που επιλέγονται βάσει συστήματος ισότιμης εναλλαγής μεταξύ των κρατών μελών. Το σύστημα αυτό θεσπίζεται με απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου βάσει των ακόλουθων αρχών:

3. Βλ. σχεπικό Πρωτόκολλο στο Παράρτημα III.

α. Τα κράτη μέλη αντιμετωπίζονται με απόλυτη ισοτιμία όσον αφορά τον καθορισμό της σειράς διορισμού των υπηκόων τους στο Σώμα και του χρόνου θητείας τους σε αυτό κατά συνέπεια, η απόκληση μεταξύ του συνολικού αριθμού των αξιωμάτων, που κατέχουν οι υπήκοοι δύο δεδομένων κρατών μελών δεν δύναται ποτέ να υπερβαίνει την μονάδα.

β. Υπό την επιφύλαξη του σημείου α., κάθε διαδοχικό σώμα συγκροτείται κατά τρόπο ώστε να αντικατοπτρίζει με ικανοποιητικό τρόπο το δημογραφικό και γεωγραφικό φάσμα του συνόλου των κρατών μελών της Ένωσης.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής διορίζει Επιτρόπους χωρίς δικαίωμα ψήφου, οι οποίοι επιλέγονται βάσει των ίδιων κριτηρίων, που ισχύουν για τα μέλη του Σώματος και προέρχονται από όλα τα άλλα κράτη μέλη.

Οι διατάξεις αυτές θα τεθούν σε εφαρμογή την 1η Νοεμβρίου 2009.

4. Η Επιτροπή ασκεί τις αρμοδιότητές της με πλήρη ανεξαρτησία. Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, οι Ευρωπαίοι Επίτροποι και οι Επίτροποι δεν ζητούν ούτε δέχονται υποδείξεις από κυβερνήσεις ή άλλους οργανισμούς.

5. Η Επιτροπή, ως σώμα, είναι υπόλογη ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής είναι υπόλογος ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις δραστηριότητες των Επιτρόπων. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να εγκρίνει πρόταση μορφής κατά της Επιτροπής, σύμφωνα με τις διαδικασίες σχετικού άρθρου του Συντάγματος. Εάν η πρόταση αυτή γίνει δεκτή, οι Ευρωπαίοι Επίτροποι και οι Επίτροποι οφείλουν να παραιτηθούν συλλογικά από τα καθήκοντά τους. Η Επιτροπή εξακολουθεί όμως να διεκπεραιώνει τις τρέχουσες υποθέσεις μέχρις ότου διοριστεί νέο σώμα Επιτρόπων.

Άρθρο I-26: Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

1. Βάσει των εκλογών για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και μετά από κατάλληλες διαβουλεύσεις, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, προτείνει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έναν υποψήφιο για το αξίωμα του Προέδρου της Επιτροπής. Ο υποψήφιος αυτός εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με την πλειοψηφία των μελών που το συνθέτουν. Εάν ο υποψήφιος δεν συγκεντρώσει την πλειοψηφία, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προτείνει εντός μηνός νέο υποψήφιο στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με τη διαδικασία που ακολούθησε την προηγούμενη φορά.

2. Κάθε επιλέξιμο κράτος μέλος καταρτίζει κατάλογο τριών προσώπων, στον οποίον αντιπροσωπεύονται και τα δύο φύλα, τα οποία κρίνει ότι διαθέτουν τα προσόντα για να ασκήσουν τα καθήκοντα του Ευρωπαϊκού Επιτρόπου. Μεταξύ των τριών αυτών προσώπων, ο εκλεγμένος Πρόεδρος ορίζει τους δεκατρείς Ευρωπαίους Επιτρόπους με κριτήριο την επαγγελματική τους επάρκεια, την προσήλωσή τους στην ευρωπαϊκή ιδέα και την αδιαμφισβήτητη ανεξαρτησία τους. Ο Πρόεδρος και τα πρόσωπα που ορίζονται για να γίνουν μέλη του Σώματος, συμπεριλαμβανομένου του μελλοντικού Υπουργού Εξωτερικών, καθώς και των προσώπων που διορίζονται ως Επίτροποι χωρίς δικαίωμα ψήφου, υπόκεινται, ως σώμα, σε ψήφο έγκρισης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η θητεία της Επιτροπής είναι πενταετής.

3. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής καθορίζει τους προσανατολισμούς στο πλαίσιο των οποίων η Επιτροπή ασκεί τα καθήκοντά της. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής αποφασίζει σχετικά με την εσωτερική της οργάνωση προκειμένου να διασφαλίζονται η συνοχή, η αποτελεσματικότητα και η συλλογικότητα της δράσης της. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής διορίζει Αντιπροέδρους μεταξύ των μελών του Σώματος. Κάθε Ευρωπαίος Επίτροπος ή Επίτροπος υποβάλλει παραίτηση, εφόσον του το ζητήσει ο Πρόεδρος.

Άρθρο I-27: Ο Υπουργός Εξωτερικών⁴

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία και με τη συμφωνία του Προέδρου της Επιτροπής, διορίζει τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης. Ο Υπουργός Εξωτερικών α-

⁴ Η σύσταση της Κοινής Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης, η οποία θα επικουρεί τον Υπουργό, θα αναφέρεται σε Δήλωση στο Μέρος III.

σκέι την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της Ένωσης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δύναται να τον απαλλάξει από τα καθήκοντα του με την ίδια διαδικασία.

2. Ο Υπουργός Εξωτερικών συμβάλλει με τις προτάσεις του στην εκπόνηση της κοινής εξωτερικής πολιτικής, την οποία και εκτελεί ως εντολοδόχος του Συμβουλίου. Ο Υπουργός Εξωτερικών ενεργεί κατά τον ίδιο τρόπο και για την κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας.

3. Ο Υπουργός Εξωτερικών κατέχει θέση Αντιπροέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, είναι δε αρμόδιος, στο πλαίσιο της, για τις εξωτερικές σχέσεις και το συντονισμό των άλλων πτυχών της εξωτερικής δράσης της Ένωσης. Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του στο πλαίσιο της Επιτροπής, και μόνον για αυτές τις αρμοδιότητες, ο Υπουργός Εξωτερικών υπόκειται στις διαδικασίες, που διέπουν τη λειτουργία της Επιτροπής.

Άρθρο I-28: Το Δικαστήριο

1. Το Δικαστήριο περιλαμβάνει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, το Πρωτοδικείο και τα ειδικά Δικαστήρια. Το Δικαστήριο εξασφαλίζει την τήρηση του δικαίου κατά τη ερμηνεία και την εφαρμογή του Συντάγματος.

Τα κράτη μέλη καθορίζουν τα μέσα έννομης προστασίας που απαιτούνται για να διασφαλίζεται ουσιαστική δικαστική προστασία στον τομέα του δικαίου της Ένωσης.

2. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο απαρτίζεται από ένα δικαστή ανά κράτος μέλος και επικουρείται από γενικούς εισαγγελείς. Το Πρωτοδικείο απαρτίζεται από έναν τουλάχιστον δικαστή ανά κράτος μέλος. Ο αριθμός των δικαστών καθορίζεται από τον Οργανισμό του Δικαστηρίου. Οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς του Δικαστηρίου και οι δικαστές του Πρωτοδικείου, επιλέγονται μεταξύ προσωπικοτήτων με αδιαμφισβήτηση ανεξαρτησία, που πληρούν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις των άρθρων ΙΠ-256 και 257, διορίζονται δε με κοινή συμφωνία από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών για εξαετή θητεία. Τα απερχόμενα μέλη μπορούν να διορίζονται εκ νέου.

3. Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται:

- για τις προσφυγές που ασκούνται από κράτη μέλη, Όργανα ή φυσικά και νομικά πρόσωπα, σύμφωνα με τις διατάξεις του Μέρους ΙΙΙ,

- προδικαστικώς, κατόπιν αιτήματος εθνικών δικαστηρίων, σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή σχετικά με την ισχύ πράξεων που έχουν εκδοθεί από τα Όργανα,

- σε άλλες περιπτώσεις που προβλέπονται από το Σύνταγμα, Κεφάλαιο ΙΙ - Λοιπά Όργανα και Οργανισμοί.

Άρθρο I-29: Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

1. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες αποτελούν το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ). Η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών που έχουν υιοθετήσει το νόμισμα της Ένωσης, το ευρώ, ασκούν τη νομισματική πολιτική της Ένωσης.

2. Το ΕΣΚΤ διευθύνεται από τα όργανα λήψεως αποφάσεων της ΕΚΤ. Ο κύριος στόχος τους είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Με την επιφύλαξη του στόχου της σταθερότητας των τιμών, υποστηρίζουν τις γενικές οικονομικές πολιτικές της Ένωσης για να συμβάλουν στην υλοποίηση των στόχων της Ένωσης. Ασκούν και όλα τα άλλα καθήκοντα Κεντρικής Τράπεζας, δυνάμει των διατάξεων του Μέρους ΙΙΙ του Συντάγματος και των καταστατικών του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ.

3. Η ΕΚΤ είναι όργανο με νομική προσωπικότητα. Έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση του ευρώ. Κατά την άσκηση των εξουσιών της και στα οικονομικά της η ΕΚΤ είναι ανεξάρτητη. Τα όργανα και οι οργανισμοί της Ένωσης καθώς και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών δεσμεύονται να τηρούν την αρχή αυτήν.

4. Η ΕΚΤ θεσπίζει τα μέτρα που απαιτούνται για την εκτέλεση των καθηκόντων της σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων ΙΠ-74 έως ΙΠ-81 και σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται στα καταστατικά του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ. Σύμφωνα με τις ίδιες διατάξεις, τα κράτη μέλη που δεν έχουν υιοθετήσει το ευρώ, καθώς και οι κεντρικές τους τράπεζες, διατηρούν τις αρμοδιότητές τους στο νομισματικό τομέα.

5. Στους τομείς που υπάγονται στην αρμοδιότητά της, ζητείται η γνώμη της ΕΚΤ για κάθε σχέδιο πράξης της Ένωσης, καθώς και για κάθε σχέδιο εθνικής νομοθετικής διάταξης. Η ΕΚΤ μπορεί επίσης να υποβάλλει γνώμες.

6. Τα όργανα της ΕΚΤ, η σύνθεσή τους και οι λεπτομέρειες λειτουργίας τους καθορίζονται στα άρθρα ΙΠ-82 έως ΙΠ-85, καθώς και στα καταστατικά του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ.

Άρθρο Ι-30: Το Ελεγκτικό Συνέδριο

1. Το Ελεγκτικό Συνέδριο είναι όργανο που εξασφαλίζει τον έλεγχο των λογαριασμών.

2. Το Ελεγκτικό Συνέδριο εξετάζει τους λογαριασμούς του συνόλου των εσόδων και των εξόδων της Ένωσης και εξασφαλίζει την ορθή χρηματοοικονομική διαχείριση.

3. Το Ελεγκτικό Συνέδριο απαρτίζεται από έναν υπήκοο κάθε κράτους μέλους. Τα μέλη του ασκούν τα καθήκοντα τους με πλήρη ανεξαρτησία.

Άρθρο Ι-31: Τα συμβουλευτικά όργανα της Ένωσης

1. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο των Υπουργών και η Επιτροπή επικουρούνται από μια Επιτροπή των Περιφερειών και μια Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, οι οποίες ασκούν συμβουλευτικά καθήκοντα.

2. Η Επιτροπή των Περιφερειών απαρτίζεται από αντιπροσώπους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και περιφερειακής διοίκησης, οι οποίοι είναι είτε εκλεγμένα μέλη οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης ή περιφερειακής διοίκησης, είτε είναι πολιτικώς υπόλογοι ενώπιον μιας εκλεγμένης συνέλευσης.

3. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή απαρτίζεται από αντιπροσώπους των οργανώσεων εργοδοτών, μισθωτών και άλλων αντιπροσωπευτικών φορέων, της κοινωνίας, ιδίως στον κοινωνικοοικονομικό, κοινωφελή, επαγγελματικό και πολιτιστικό τομέα.

4. Τα μέλη της Επιτροπής των Περιφερειών και της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής δεν πρέπει να δεσμεύονται από καμία επιτακτική εντολή. Ασκούν τα καθήκοντα τους με πλήρη ανεξαρτησία, προς το γενικό συμφέρον της Ένωσης.

5. Οι κανόνες που αφορούν τη σύνθεση, το διορισμό των μελών, τις αρμοδιότητες και τη λειτουργία των επιτροπών αυτών καθορίζονται από τα άρθρα ΙΠ-288 έως ΙΠ-294 του Συντάγματος. Οι κανόνες που αφορούν τη σύνθεση επανεξετάζονται τακτικά από το Συμβούλιο κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής για να παρακολουθούν την οικονομική, κοινωνική και δημογραφική εξέλιξη της Ένωσης.

ΑΣΚΗΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Κεφάλαιο Ι - Κοινές διατάξεις

Άρθρο Ι-32: Οι νομικές πράξεις της Ένωσης

1. Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων που της ανατίθενται από το Σύνταγμα, η Ένωση χρησιμοποιεί ως νομικά μέσα, σύμφωνα με τις διατάξεις του Μέρους ΙΙΙ, τον ευρωπαϊκό νόμο, τον ευρωπαϊκό νόμο-πλαίσιο, τον ευρωπαϊκό κανονισμό, την ευρωπαϊκή απόφαση, τις συστάσεις και τις γνώμες.

Ο ευρωπαϊκός νόμος αποτελεί νομοθετική πράξη γενικής ισχύος. Είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

Ο ευρωπαϊκός νόμος-πλαίσιο αποτελεί νομοθετική πράξη που δεσμεύει κάθε κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά αφήνει την επιλογή του τύπου και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών.

Ο ευρωπαϊκός κανονισμός αποτελεί μη νομοθετική πράξη γενικής ισχύος για την εφαρμογή νομοθετικών πράξεων και ορισμένων ειδικών διατάξεων του Συντάγματος, δύναται δε είτε να είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και να ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος, είτε να δεσμεύει κάθε κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά να αφήνει την επιλογή του τύπου και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών.

Η ευρωπαϊκή απόφαση αποτελεί μη νομοθετική πράξη, δεσμευτική ως προς όλα τα μέρη της. Όταν ορίζει αποδέκτες, είναι δεσμευτική μόνο για αυτούς.

Οι συστάσεις και οι γνώμες που εκδίδονται από τα θεσμικά όργανα δεν έχουν δεσμευτικά αποτελέσματα.

2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, όταν τους υποβληθεί πρόταση νομοθετικής πράξης, δεν εκδίδουν πράξη που δεν προβλέπεται από το παρόν άρθρο στον σχετικό τομέα.

Άρθρο I-33: Οι νομοθετικές πράξεις

1. Οι ευρωπαϊκοί νόμοι και οι ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια εκδίδονται από κοινού από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο ΙΠ-298 (πρώην άρθρο 251) του Συντάγματος. Εάν τα δύο θεσμικά όργανα δεν συμφωνήσουν, η πράξη δεν εκδίδεται.

Στις ειδικές περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο ΙΙΙ-160 (πρώην άρθρο 81) του Συντάγματος, οι ευρωπαϊκοί νόμοι και οι ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια μπορούν να εκδίδονται μετά από πρωτοβουλία ομάδας κρατών μελών σύμφωνα με το άρθρο ΙΙΙ-298 (πρώην άρθρο 251) του Συντάγματος.

2. Στις ειδικές περιπτώσεις που προβλέπονται από το Σύνταγμα, οι ευρωπαϊκοί νόμοι και οι ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια εκδίδονται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με τη συμμετοχή του Συμβουλίου ή από το Συμβούλιο με τη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σύμφωνα με ειδικές νομοθετικές διαδικασίες.

Άρθρο I-34: Οι μη νομοθετικές πράξεις

1. Το Συμβούλιο και η Επιτροπή εκδίδουν ευρωπαϊκούς κανονισμούς ή ευρωπαϊκές αποφάσεις στις περιπτώσεις που προβλέπονται στα άρθρα I-35 και I-36 καθώς και στις περιπτώσεις που προβλέπονται με ειδική μνεία στο Σύνταγμα. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα εκδίδει ευρωπαϊκούς κανονισμούς και ευρωπαϊκές αποφάσεις όταν της το επιτρέπει το Σύνταγμα.

2. Το Συμβούλιο και η Επιτροπή, καθώς και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, όταν το επιτρέπει το Σύνταγμα, εκδίδουν συστάσεις.

Άρθρο I-35: Οι κατ' εξουσιοδότηση κανονισμοί

1. Οι ευρωπαϊκοί νόμοι και οι ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια μπορούν να αναθέτουν στην Επιτροπή την εξουσία έκδοσης κατ' εξουσιοδότηση κανονισμών που συμπληρώνουν ή τροποποιούν ορισμένα μη ουσιώδη στοιχεία του νόμου ή του νόμου-πλαισίου.

Οι ευρωπαϊκοί νόμοι και οι ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια οριοθετούν σαφώς τους στόχους, το περιεχόμενο, την έκταση και τη διάρκεια της εξουσιοδότησης. Τα ουσιώδη στοιχεία ενός τομέα δεν είναι δυνατόν να αποτελέσουν αντικείμενο εξουσιοδότησης· ρυθμίζονται μόνο με νόμο ή νόμο-πλαίσιο.

2. Οι ευρωπαϊκοί νόμοι και οι ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια καθορίζουν σαφώς τις προϋποθέσεις εφαρμογής στις οποίες υπόκειται η εξουσιοδότηση. Οι προϋποθέσεις αυτές μπορούν να συνίστανται στις ακόλουθες δυνατότητες:

- το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο μπορούν να αποφασίσουν την ανάκληση της εξουσιοδότησης,

- ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός μπορεί να τεθεί σε ισχύ μόνον εφόσον, εντός της προθεσμίας που καθορίζει ο νόμος ή ο νόμος-πλαίσιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο δεν εκφράσουν αντιρρήσεις.

Για τους σκοπούς του προηγούμενου εδαφίου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφασίζει με πλειοψηφία των μελών του και το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

Άρθρο I-36: Οι εκτελεστικές πράξεις

1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα εσωτερικού δικαίου για την εφαρμογή των νομικά δεσμευτικών πράξεων της Ένωσης.

2. Όταν απαιτούνται ενιαίες προϋποθέσεις για την εφαρμογή των δεσμευτικών πράξεων της Ένωσης, οι πράξεις αυτές μπορούν να αναθέτουν εκτελεστικές αρμοδιότητες στην Επιτροπή ή, σε ει-

δικές περιπτώσεις δεόντως δικαιολογημένες και στις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο I-39, στο Συμβούλιο.

3. Ο νόμος θεσπίζει εκ των προτέρων τους γενικούς κανόνες και αρχές σχετικά με τους όρους ελέγχου των εκτελεστικών πράξεων της Ένωσης από τα κράτη μέλη.

4. Οι εκτελεστικές πράξεις της Ένωσης περιβάλλονται τον τύπο του ευρωπαϊκού εκτελεστικού κανονισμού ή της ευρωπαϊκής εκτελεστικής απόφασης.

Άρθρο I-37: Κοινές αρχές που διέπουν τις νομικές πράξεις της Ένωσης

1. Όταν το Σύνταγμα δεν επιβάλλει συγκεκριμένη πράξη, τα θεσμικά όργανα αποφασίζουν, τηρουμένων των εφαρμοστέων διαδικασιών, ποιον τύπο πράξης θα εκδώσουν σε κάθε περίπτωση σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας που προβλέπεται στο άρθρο I-9.

2. Οι ευρωπαϊκοί νόμοι, οι ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια, οι ευρωπαϊκοί κανονισμοί και οι ευρωπαϊκές αποφάσεις αιτιολογούνται και παραπέμπουν σε προτάσεις ή γνώμες που προβλέπονται από το παρόν Σύνταγμα.

Άρθρο I-38: Δημοσίευση και έναρξη ισχύος

1. Οι ευρωπαϊκοί νόμοι και οι ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια που εκδίδονται σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία υπογράφονται από τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και από τον Πρόεδρο του Συμβουλίου. Στις άλλες περιπτώσεις υπογράφονται από τον Πρόεδρο του Συμβουλίου ή από τον Πρόεδρο του Κοινοβουλίου. Οι ευρωπαϊκοί νόμοι και οι ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αρχίζουν να ισχύουν από την ημερομηνία που ορίζουν ή, άλλως, την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή τους.

2. Οι ευρωπαϊκοί κανονισμοί και οι ευρωπαϊκές αποφάσεις, όταν δεν καθορίζουν τους αποδέκτες τους ή όταν απευθύνονται σε όλα τα κράτη μέλη, υπογράφονται από τον Πρόεδρο του Οργάνου που τους εκδίδει, δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αρχίζουν να ισχύουν από την ημερομηνία που ορίζουν ή, άλλως, την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή τους.

3. Οι άλλες αποφάσεις κοινοποιούνται στους αποδέκτες τους και αρχίζουν να παράγουν αποτελέσματα με την κοινοποίησή τους.

Κωνσταντίνος ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
Καθηγητής Τμήμ. Οικ., Περιφ. Ανάπτ. Παντείου
Πανεπιστ. Κοινων. Πολ. Επ. Αθηνών

**ΘΕΣΜΙΚΟ
ΠΛΑΙΣΙΟ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

Τόμος Α΄
Δ΄ έκδοση

Αθήναι, 2000

Κωνσταντίνος ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
Καθηγητής Τμήμ. Οικ., Περιφ. Ανάπτ. Παντείου
Πανεπιστ. Κοινων. Πολ. Επ. Αθηνών

**ΘΕΣΜΙΚΟ
ΠΛΑΙΣΙΟ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

Τόμος Β΄
Δ΄ έκδοση

Αθήναι, 2000

Κωνσταντίνος ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
Καθηγητής Τμήμ. Οικ., Περιφ. Ανάπτ. Παντείου
Πανεπιστ. Κοινων. Πολ. Επ. Αθηνών

**ΘΕΣΜΙΚΟ
ΠΛΑΙΣΙΟ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

Τόμος Γ΄
Νέα έκδοση

Αθήναι, 2001

Κεφάλαιο II: Ειδικές διατάξεις

Άρθρο I-39: Ειδικές διατάξεις εφαρμογής τις κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας

1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ασκεί κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας βασισμένη στην ανάπτυξη της αμοιβαίας πολιτικής αλληλεγγύης των κρατών μελών, στον προσδιορισμό των ζητημάτων γενικού ενδιαφέροντος και στην επίτευξη διαρκώς μεγαλύτερου βαθμού σύγκλισης των δράσεων των κρατών μελών.

2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προσδιορίζει τα στρατηγικά συμφέροντα της Ένωσης και καθορίζει τους στόχους της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας. Το Συμβούλιο των Υπουργών εκπονεί την πολιτική αυτή στο πλαίσιο των στρατηγικών γραμμών που καθορίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Μέρος III του Συντάγματος.

3. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών λαμβάνουν τις αναγκαίες ευρωπαϊκές αποφάσεις.

4. Η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας υλοποιείται από τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης και από τα κράτη μέλη με τη χρησιμοποίηση των εθνικών μέσων και των μέσων της Ένωσης.

5. Τα κράτη μέλη συνεννοούνται στα πλαίσια του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για κάθε ζήτημα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας γενικού ενδιαφέροντος, προκειμένου να καθορίζουν μια κοινή προσέγγιση. Προτού αναλάβει οποιαδήποτε ενέργεια στη διεθνή σκηνή ή οποιαδήποτε δέσμευση, που θα μπορούσε να επηρεάσει τα συμφέροντα της Ένωσης, κάθε κράτος μέλος διαβουλεύεται με τα άλλα στο Συμβούλιο ή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν, με τη σύγκλιση των ενεργειών τους, ότι η Ένωση είναι σε θέση να υπερασπίζεται τα συμφέροντά της και τις αξίες της στη διεθνή σκηνή. Τα κράτη μέλη είναι αλληλέγγυα μεταξύ τους.

6. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο γνωμοδοτεί τακτικά για τις κύριες πτυχές και τις βασικές επιλογές της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας και ενημερώνεται για την εξέλιξή της.

7. Σε θέματα κοινής εξωτερικής πολιτικής, και πολιτικής ασφάλειας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο των Υπουργών λαμβάνουν ευρωπαϊκές αποφάσεις ομόφωνα, εκτός των περιπτώσεων που προβλέπονται στο Μέρος III του Συντάγματος. Αποφασίζουν κατόπιν προτάσεως κράτους μέλους, του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης ή του Υπουργού με την υποστήριξη της Επιτροπής. Δεν εκδίδονται ευρωπαϊκοί νόμοι ή ευρωπαϊκοί νόμοι-πλαίσια.

8. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει ομόφωνα, ότι το Συμβούλιο λαμβάνει αποφάσεις, με ειδική πλειοψηφία και σε άλλες περιπτώσεις πλην αυτών που προβλέπονται στο Μέρος III του Συντάγματος.

Άρθρο I-40: Ειδικές διατάξεις εφαρμογής της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας

1. Η κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας αποτελεί εγγενές στοιχείο της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας. Εξασφαλίζει στην Ένωση επιχειρησιακή ικανότητα βασισμένη σε μη στρατιωτικά και στρατιωτικά μέσα. Η Ένωση μπορεί να κάνει χρήση των μέσων αυτών σε αποστολές εκτός της Ένωσης προκειμένου να διασφαλίζει τη διατήρηση της ειρήνης, την πρόληψη των συγκρούσεων και την ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας, σύμφωνα με τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Η εκτέλεση των καθηκόντων αυτών βασίζεται στις δυνατότητες που παρέχουν τα κράτη μέλη.

2. Η κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας περιλαμβάνει την προοδευτική χάραξη κοινής αμυντικής πολιτικής της Ένωσης. Η κοινή αμυντική πολιτική θα οδηγήσει στην κοινή άμυνα όταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο λάβει σχετική απόφαση με ομοφωνία - στην περίπτωση αυτή, συνιστά στα κράτη μέλη την υιοθέτηση μιας τέτοιας απόφασης, σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες.

Η πολιτική της Ένωσης κατά την έννοια του παρόντος άρθρου δεν θίγει τον ειδικό χαρακτήρα της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας ορισμένων κρατών μελών, σέβεται τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Συνθήκη του Βόρειου Ατλαντικού για ορισμένα κράτη μέλη, που θεωρούν ότι η κοινή άμυνά τους υλοποιείται στο πλαίσιο της Οργάνωσης της Συνθήκης του Βόρειου Ατλαντικού (NATO), και συνάδει με την κοινή πολιτική ασφάλειας και άμυνας που θεσπίζεται στο πλαίσιο αυτό.

3. Τα κράτη μέλη θέτουν στη διάθεση Ένωσης, για την εφαρμογή της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας, μη στρατιωτικές και στρατιωτικές δυνατότητες, προκειμένου να συμβάλουν στους στόχους που έχει καθορίσει το Συμβούλιο. Τα κράτη μέλη που συγκροτούν μεταξύ τους πολυεθνικές δυνάμεις μπορούν επίσης να θέτουν τις δυνάμεις αυτές στη διάθεση της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας.

Τα κράτη μέλη δεσμεύονται να βελτιώσουν προοδευτικά τις στρατιωτικές τους δυνατότητες. Δημιουργείται Ευρωπαϊκός Οργανισμός Εξοπλισμών, Ερευνών και Στρατιωτικών Δυνατοτήτων για να προσδιορίζει τις επιχειρησιακές ανάγκες, να προωθεί μέτρα για την ικανοποίησή τους, να συμβάλλει στον προσδιορισμό και ενδεχομένως στην υλοποίηση κάθε μέτρου χρήσιμου για την ενίσχυση της βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης του αμυντικού τομέα, να συμμετέχει στον προσδιορισμό ευρωπαϊκής πολιτικής δυνατοτήτων και εξοπλισμών και να επικουρεί το Συμβούλιο στην αξιολόγηση της βελτίωσης των στρατιωτικών δυνατοτήτων.

4. Οι ευρωπαϊκές αποφάσεις σχετικά με την εφαρμογή της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας, καθώς και αυτές που αφορούν την πραγματοποίηση μιας αποστολής βάσει του παρόντος άρθρου, λαμβάνονται από το Συμβούλιο ομόφωνα ύστερα από πρόταση του Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης ή ενός κράτους μέλους. Ο Υπουργός Εξωτερικών μπορεί να προτείνει την προσφυγή σε εθνικά μέσα καθώς και στα μέσα της Ένωσης, ενδεχομένως από κοινού με την Επιτροπή.

5. Το Συμβούλιο μπορεί να αναθέτει την εκτέλεση μιας αποστολής, στο πλαίσιο της Ένωσης, σε ομάδα κρατών μελών προκειμένου να διατηρηθούν οι αξίες της Ένωσης και να εξυπηρετηθούν τα συμφέροντά της. Η εκτέλεση αυτής της αποστολής διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου ΙΠ-206 (πρώην άρθρο 18) του Συντάγματος.

6. Τα κράτη μέλη που πληρούν υψηλά κριτήρια στρατιωτικών δυνατοτήτων και έχουν αναλάβει μεταξύ τους δεσμευτικότερες υποχρεώσεις στον τομέα αυτό για την πραγματοποίηση των απαιτητικότερων αποστολών, θεσμοθετούν διαρθρωμένη συνεργασία στο πλαίσιο της Ένωσης. Η συνεργασία αυτή διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου ΙΙΙ-208 (πρώην άρθρο 20) του Συντάγματος.

7. Όσο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεν έχει λάβει απόφαση σύμφωνα με την παραγράφο 2 του παρόντος άρθρου, καθιερώνεται στενότερη συνεργασία, στο πλαίσιο της Ένωσης, σε θέματα αμοιβαίας άμυνας. Δυνάμει της συνεργασίας αυτής, στην περίπτωση που ένα από τα συμμετέχοντα στη συνεργασία κράτη αποτελέσει αντικείμενο ένοπλης επίθεσης στο έδαφος του, τα άλλα συμμετέχοντα κράτη του παρέχουν, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 51 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, βοήθεια και συνδρομή με όλα τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους, στρατιωτικά και άλλα. Κατά την εκτέλεση της στενότερης συνεργασίας σε θέματα αμοιβαίας άμυνας τα συμμετέχοντα κράτη μέλη συνεργάζονται στενά με την Οργάνωση της Συνθήκης του Βόρειου Ατλαντικού (ΝΑΤΟ). Ο τρόπος συμμετοχής, οι κανόνες λειτουργίας και οι διαδικασίες για τη λήψη αποφάσεων στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής προβλέπονται στο άρθρο ΙΙΙ-209 (πρώην άρθρο 21) του Συντάγματος.

8. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο γνωμοδοτεί τακτικά για τις κύριες πτυχές και τις βασικές επιλογές της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας και ενημερώνεται για την εξέλιξη της.

Άρθρο Ι-41: Ειδικές διατάξεις εφαρμογής του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης

1. Η Ένωση αποτελεί έναν χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης,

- με τη θέσπιση ευρωπαϊκών νόμων και ευρωπαϊκών νόμων-πλαισίων με στόχο, ενδεχομένως, την προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών, στους τομείς που απαριθμούνται στο Μέρος ΙΙΙ του Συντάγματος,

- ευνοώντας την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών, ιδίως με την αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών και εξωδικαστικών αποφάσεων,

- με την επιχειρησιακή συνεργασία του συνόλου των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών, περιλαμβανομένων των αρχών της αστυνομίας, των τελωνείων και άλλων υπηρεσιών ειδικών στην πρόληψη και τη διαπίστωση αξιόποινων πράξεων.

2. Στα πλαίσια του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, τα εθνικά κοινοβούλια μπορούν να συμμετέχουν στους μηχανισμούς αξιολόγησης, που προβλέπονται στο άρθρο ΙΙΙ-156 (πρώην άρθρο 4) του Συντάγματος, συμπράττουν δε στον πολιτικό έλεγχο της Ευρωπαϊκής και στην αξιολόγηση των δραστηριοτήτων της Eurojust, σύμφωνα με τα άρθρα ΙΙΙ-169 (πρώην άρθρο 19) και ΙΙΙ-17 (πρώην άρθρο 22) του Συντάγματος.

3. Στον τομέα της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, τα κράτη μέλη διαθέτουν δικαίωμα πρωτοβουλίας, σύμφωνα με το άρθρο ΙΙΙ-160 (πρώην άρθρο 8) του Μέρους ΙΙΙ του Συντάγματος.

Άρθρο Ι-42: Ρήτρα αλληλεγγύης

1. Η Ένωση και τα κράτη μέλη της ενεργούν από κοινού με πνεύμα αλληλεγγύης εάν ένα κράτος μέλος δεχθεί τρομοκρατική επίθεση ή πληγεί από φυσική ή ανθρωπογενή καταστροφή. Η Ένωση κινητοποιεί όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή της, συμπεριλαμβανομένων των στρατιωτικών μέσων που θέτουν στη διάθεση της τα κράτη μέλη, για:

- α. - την πρόληψη μιας τρομοκρατικής απειλής στο έδαφος των κρατών μελών,
- την προστασία των δημοκρατικών θεσμών και του άμαχου πληθυσμού από ενδεχόμενη τρομοκρατική επίθεση,
- την παροχή συνδρομής σε κράτος μέλος στο έδαφός του, κατόπιν αιτήσεων των πολιτικών αρχών του, στην περίπτωση τρομοκρατικής επίθεσης.
- β. - την παροχή συνδρομής σε κράτος μέλος στο έδαφός του κατόπιν αιτήσεως των πολιτικών αρχών του σε περίπτωση καταστροφής.

2. Οι λεπτομέρειες της εφαρμογής της διάταξης αυτής προβλέπονται στο άρθρο ΙΠ-226 (πρώην άρθρο Χ) του Συντάγματος.

Κεφάλαιο ΙΙΙ: Οι ενισχυμένες συνεργασίες

Άρθρο Ι-43: Οι ενισχυμένες συνεργασίες

1. Τα κράτη μέλη που επιθυμούν να καθιερώσουν μεταξύ τους ενισχυμένη συνεργασία στα πλαίσια των μη αποκλειστικών αροδιοτήτων της Ένωσης, μπορούν να προσφεύγουν στα Όργανα της Ένωσης και να ασκούν αυτές τις αρμοδιότητες εφαρμόζοντας τις κατάλληλες διατάξεις του Συντάγματος, εντός των ορίων και σύμφωνα με τις διαδικασίες, που προβλέπονται από το παρόν άρθρο, καθώς και από τα άρθρα ΙΠ-318 έως ΙΠ-325 του Συντάγματος.

Οι ενισχυμένες συνεργασίες σκοπό έχουν να διευκολύνουν την πραγμάτωση των στόχων της Ένωσης, να διαφυλάσσουν τα συμφέροντά της και να ενισχύουν τη διαδικασία συνολοκλήρωσής της. Είναι ανοικτές σε όλα τα κράτη μέλη κατά την καθιέρωσή τους, καθώς και ανά πάσα στιγμή, σύμφωνα με το άρθρο ΙΠ-321 του Συντάγματος.

2. Η έγκριση για την καθιέρωση μιας ενισχυμένης συνεργασίας χορηγείται από το Συμβούλιο ως έσχατη λύση, εφόσον έχει διαπιστωθεί στα πλαίσια των εργασιών του ότι οι στόχοι της δεν μπορούν να επιτευχθούν μέσα σε εύλογο χρόνο από την Ένωση στο σύνολό της, και υπό τον όρο ότι θα συγκεντρώνει τουλάχιστον το ένα τρίτο των κρατών μελών. Το Συμβούλιο αποφασίζει σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου ΙΠ-322 του Συντάγματος.

3. Κατά τη θέσπιση των πράξεων στα πλαίσια του Συμβουλίου ψηφίζουν μόνο τα μέλη του Συμβουλίου που αντιπροσωπεύουν τα κράτη που συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία. Ωστόσο, στις συσκέψεις του Συμβουλίου μπορούν να συμμετέχουν όλα τα κράτη μέλη.

Η ομοφωνία αποτελείται από τις ψήφους μόνον των αντιπροσώπων των συμμετεχόντων κρατών και μόνον ως ειδική πλειοψηφία ορίζεται η πλειοψηφία των ψήφων των αντιπροσώπων των συμμετεχόντων κρατών, η οποία αντιπροσωπεύει τουλάχιστον τα τρία πέμπτα του πληθυσμού αυτών των κρατών.

Εφόσον το Σύνταγμα δεν απαιτεί από το Συμβούλιο να ενεργεί προτάσει της Επιτροπής, ή εφόσον το Συμβούλιο δεν ενεργεί με πρωτοβουλία του Υπουργού Εξωτερικών, η απαιτούμενη ειδική πλειοψηφία ορίζεται ως η πλειοψηφία των ψήφων των δύο τρίτων των συμμετεχόντων κρατών, η οποία αντιπροσωπεύει τουλάχιστον τα τρία πέμπτα του πληθυσμού αυτών των κρατών.

Οι πράξεις που θεσπίζονται στα πλαίσια μιας ενισχυμένης συνεργασίας δεσμεύουν μόνο τα κράτη μέλη που συμμετέχουν σε αυτήν. Οι πράξεις αυτές δεν θεωρούνται ως κεκτημένο που πρέπει να γίνεται δεκτό από τις υποψήφιες για ένταξη στην Ένωση χώρες.

Ο ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Άρθρο I-44: Αρχή της δημοκρατικής ισότητας

Σε όλες τις δραστηριότητές της, η Ένωση σέβεται την αρχή της ισότητας των πολιτών της. Οι πολίτες τυγχάνουν ίσης προσοχής από τα Όργανα της Ένωσης.

Άρθρο I-45: Αρχή της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας

1. Η λειτουργία της Ένωσης θεμελιώνεται στην αρχή της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας.

2. Οι πολίτες εκπροσωπούνται άμεσα στο επίπεδο της Ένωσης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Τα κράτη μέλη εκπροσωπούνται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και στο Συμβούλιο από τις κυβερνήσεις τους, οι οποίες είναι οι ίδιες υπόλογες ενώπιον των εθνικών κοινοβουλίων, που εκλέγονται από τους πολίτες τους.

3. Κάθε πολίτης δικαιούται να συμμετέχει στο δημοκρατικό βίο της Ένωσης. Οι αποφάσεις λαμβάνονται όσο το δυνατόν πιο ανοικτά και εγγύτερα στους πολίτες.

4. Τα πολιτικά κόμματα ευρωπαϊκού επιπέδου συμβάλλουν στην διαμόρφωση της ευρωπαϊκής πολιτικής συνείδησης και στην έκφραση της βούλησης των πολιτών της Ένωσης.

Άρθρο I-46: Αρχή της συμμετοχικής δημοκρατίας

1. Τα Όργανα της Ένωσης δίδουν, με τα κατάλληλα μέσα, στους πολίτες και στις αντιπροσωπευτικές ενώσεις τη δυνατότητα να γνωστοποιούν και να ανταλλάσσουν δημόσια τις γνώμες τους σε όλους τους τομείς δράσης της Ένωσης.

2. Τα όργανα της Ένωσης διατηρούν ανοικτό, διαφανή και τακτικό διάλογο με τις αντιπροσωπευτικές ενώσεις και την κοινωνία των πολιτών.

3. Προκειμένου να εξασφαλίζεται η συνοχή και η διαφάνεια των δράσεων της Ένωσης, η Επιτροπή διεξάγει ευρείες διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη.

4. Ένας σημαντικός αριθμός πολιτών, όχι μικρότερος του ενός εκατομμυρίου, από σημαντικό αριθμό κρατών μελών, δύναται να καλεί την Επιτροπή να υποβάλλει τυχόν κατάλληλες προτάσεις επί θεμάτων στα οποία οι εν λόγω πολίτες θεωρούν ότι απαιτείται νομική πράξη της Ένωσης για την εφαρμογή του παρόντος Συντάγματος. Οι διατάξεις σχετικά με τις ειδικές διαδικασίες και προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη διατύπωση τέτοιου αιτήματος πολιτών καθορίζονται με ευρωπαϊκό νόμο.

Άρθρο I-47: Οι κοινωνικοί εταίροι και ο αυτόνομος κοινωνικός διάλογος

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζει και προάγει το ρόλο των κοινωνικών εταίρων στο επίπεδο της Ένωσης, λαμβάνοντας υπόψη την ποικιλομορφία των εθνικών συστημάτων διευκολύνει τον μεταξύ τους διάλογο, σεβόμενη την αυτονομία τους.

Άρθρο I-48: Ο ευρωπαίος διαμεσολαβητής

Διορίζεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ευρωπαίος διαμεσολαβητής, ο οποίος παραλαμβάνει, ερευνά και συντάσσει έκθεση σχετικά με τις καταγγελίες για περιπτώσεις κακοδιοίκησης στα πλαίσια των Οργάνων, οργανισμών ή φορέων της Ένωσης. Ο ευρωπαίος διαμεσολαβητής ασκεί τα καθήκοντά του με πλήρη ανεξαρτησία.

Άρθρο I-49: Διαφάνεια των εργασιών των Οργάνων της Ένωσης

1. Προκειμένου να προωθήσουν τη χρηστή διακυβέρνηση και να διασφαλίσουν τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, τα Όργανα, οι οργανισμοί και οι φορείς της Ένωσης διεξάγουν τις εργασίες τους όσο το δυνατόν πιο ανοικτά.

2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συνεδριάζει δημόσια, καθώς και το Συμβούλιο όταν συζητά και υιοθετεί νομοθετική πρόταση.

3. Κάθε πολίτης της Ένωσης και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο κατοικεί ή έχει την καταστατική του έδρα σε κράτος μέλος έχει δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα, ανεξαρτήτως μορφής, των Οργάνων, των οργανισμών και φορέων της Ένωσης, υπό τους όρους, που προβλέπονται στο Μέρος III του Συντάγματος.

4. Ευρωπαϊκός νόμος ορίζει τις γενικές αρχές και τους περιορισμούς που διέπουν, για λόγους δημοσίου ή ιδιωτικού συμφέροντος, την άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης σε αυτά τα έγγραφα.

5. Κάθε Όργανο, οργανισμός ή φορέας που αναφέρεται στην παράγραφο 3 θεσπίζει στον εσωτερικό του κανονισμό ειδικές διατάξεις για την πρόσβαση στα έγγραφα, σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό νόμο που προβλέπεται στην προηγούμενη παράγραφο.

Άρθρο I-50: Προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.

2. Ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει τους κανόνες σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα Όργανα, τους οργανισμούς και τους φορείς της Ένωσης, καθώς και από τα κράτη μέλη κατά την άσκηση δραστηριοτήτων, που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών. Η τήρηση των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής.

Άρθρο I-51: Καθεστώ των εκκλησιών και των μη ομολογιακών ενώσεων

1. Η Ένωση σέβεται και δεν θίγει το καθεστώς που έχουν σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο οι εκκλησίες και οι θρησκευτικές ενώσεις ή κοινότητες στα κράτη μέλη.

2. Η Ένωση σέβεται παρομοίως το καθεστώς των φιλοσοφικών και μη ομολογιακών οργανώσεων.

3. Η Ένωση διατηρεί ανοικτό, διαφανή και τακτικό διάλογο με τις εκκλησίες και τις οργανώσεις αυτές, αναγνωρίζοντας την ιδιαίτερη ταυτότητα και συμβολή τους.

ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Άρθρο I-52: Δημοσιονομικές και οικονομικές αρχές

1. Όλα τα έσοδα και οι δαπάνες της Ένωσης πρέπει να προβλέπονται για κάθε οικονομικό έτος και να εγγράφονται στον προϋπολογισμό, σύμφωνα με τις διατάξεις του Μέρους ΙΙΙ του Συντάγματος.

2. Ο προϋπολογισμός πρέπει να είναι ισοσκελισμένος ως προς τα έσοδα και τις δαπάνες.

3. Οι εγγεγραμμένες στον προϋπολογισμό δαπάνες εγκρίνονται για τη διάρκεια του οικονομικού έτους, σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό νόμο που αναφέρεται στο άρθρο ΙΠ-314 (πρώην άρθρο 279) του Συντάγματος.

4. Η εκτέλεση των εγγεγραμμένων στον προϋπολογισμό δαπανών απαιτεί την προηγούμενη έκδοση νομικά δεσμευτικής πράξης, που να παρέχει νομική βάση για την ενέργεια της Ένωσης και την εκτέλεση της δαπάνης, σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό νόμο που αναφέρεται στο άρθρο ΙΠ-314 (πρώην άρθρο 279) του Συντάγματος. Η εν λόγω πράξη πρέπει να έχει τον τύπο ευρωπαϊκού νόμου, ευρωπαϊκού νόμου-πλασίου, ευρωπαϊκού κανονισμού ή ευρωπαϊκής απόφασης.

5. Προκειμένου να εξασφαλισθεί η δημοσιονομική πειθαρχία, η Ένωση δεν εκδίδει μέτρα που ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στον προϋπολογισμό, χωρίς να παρέχει τη διαβεβαίωση ότι η πρόταση ή το μέτρο αυτό δύναται να χρηματοδοτηθεί στα πλαίσια των ιδίων πόρων της Κοινότητας και του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου που αναφέρεται στο άρθρο I-54.

6. Ο προϋπολογισμός της Ένωσης εκτελείται σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Τα κράτη μέλη συνεργάζονται με την Ένωση προκειμένου να διασφαλίσουν ότι οι πιστώσεις που εγγράφονται στον προϋπολογισμό χρησιμοποιούνται σύμφωνα με τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.

7. Η Ένωση και τα κράτη μέλη καταπολεμούν την απάτη ή οιαδήποτε άλλη παράνομη δραστηριότητα κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου ΙΠ-317 (πρώην άρθρο 280) του Συντάγματος.

Άρθρο I-53: Πόροι της Ένωσης

1. Η Ένωση προικίζεται με επαρκή μέσα για την επίτευξη των στόχων της και για την επιτυχή εφαρμογή των πολιτικών της.

2. Ο προϋπολογισμός της Ένωσης χρηματοδοτείται στο ακέραιο, με την επιφύλαξη των άλλων εσόδων, από ιδίους πόρους.

3. Ευρωπαϊκός νόμος του Συμβουλίου καθορίζει το όριο των πόρων της Ένωσης και μπορεί να καθιερώσει νέες κατηγορίες πόρων ή να καταργήσει υφιστάμενη κατηγορία. Ο νόμος αυτός τίθεται σε ισχύ μόνο μετά την έγκρισή του από τα κράτη μέλη, κατά τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα κατόπιν διαβούλευσης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

4. Ευρωπαϊκός νόμος του Συμβουλίου καθορίζει τις πρακτικές λεπτομέρειες των πόρων της Ένωσης. Το Συμβούλιο αποφασίζει κατόπιν έγκρισης του Κοινοβουλίου.

Άρθρο I-54: Το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο

1. Το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο έχει ως στόχο να εξασφαλίσει την ομαλή εξέλιξη των δαπανών της Ένωσης εντός των ορίων των ιδίων πόρων. Καθορίζει το ύψος των ετήσιων ανώτατων ορίων των πιστώσεων για αναλήψεις υποχρεώσεων ανά κατηγορία δαπανών, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου ΙΠ-304 (νέο) του Συντάγματος.

2. Το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο θεσπίζεται με ευρωπαϊκό νόμο του Συμβουλίου. Το Συμβούλιο λαμβάνει τη σχετική απόφαση κατόπιν εγκρίσεως του Κοινοβουλίου, που αποφασίζει με την πλειοψηφία των μελών από τα οποία απαρτίζεται.

3. Ο ετήσιος προϋπολογισμός της Ένωσης καταρτίζεται τηρουμένου του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου.

4. Κατά τη θέσπιση του πρώτου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου μετά τη θέση του Συντάγματος σε ισχύ, το Συμβούλιο αποφασίζει με ομοφωνία.

Άρθρο I-56: Ο προϋπολογισμός της Ένωσης

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο εκδίδουν, βάσει προτάσεως της Επιτροπής και σύμφωνα με τις λεπτομέρειες που προβλέπονται στο άρθρο ΙΠ-36 του Συντάγματος τον ευρωπαϊκό νόμο με τον οποίο ορίζεται ο ετήσιος προϋπολογισμός της Ένωσης.

Η ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΓΓΥΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ

Άρθρο I-56: Η Ένωση και το εγγύς περιβάλλον της

1. Η Ένωση αναπτύσσει με τα γειτονικά κράτη προνομακές σχέσεις, με στόχο την εγκαθίδρυση ενός χώρου ευημερίας και καλής γειτονίας, ο οποίος θεμελιώνεται στις αξίες της Ένωσης και χαρακτηρίζεται από στενές και ειρηνικές σχέσεις βασισμένες στη συνεργασία.

2. Για το σκοπό αυτό, η Ένωση μπορεί να συνάπτει και να εφαρμόζει ειδικές συμφωνίες με τα οικεία κράτη σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου ΙΠ-222 (πρώην άρθρο 33) του Συντάγματος. Οι συμφωνίες αυτές μπορούν να περιλαμβάνουν αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις καθώς και τη δυνατότητα διεξαγωγής κοινών δράσεων. Η εφαρμογή τους αποτελεί αντικείμενο περιοδικών διαβουλεύσεων.

Η ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΜΕΛΟΥΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Άρθρο I-57: Κριτήρια επιλεξιμότητας και διαδικασία προσχώρησης στην Ένωση

1. Η Ένωση είναι ανοικτή σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη που σέβονται τις αξίες που αναφέρονται στο άρθρο 2 και δεσμεύονται να τις προάγουν από κοινού.

2. Κάθε ευρωπαϊκό κράτος το οποίο επιθυμεί να γίνει μέλος της Ένωσης μπορεί να απευθύνει την αίτησή του στο Συμβούλιο. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα Εθνικά Κοινοβούλια των κρατών μελών ενημερώνονται για την αίτηση αυτή. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα, αφού ζητήσει τη γνώμη της Επιτροπής και μετά από έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Οι όροι και οι λεπτομέρειες της προσχώρησης αποτελούν αντικείμενο συμφωνίας μεταξύ των κρατών μελών και του απούντος κράτους. Η συμφωνία αυτή υπόκειται σε επικύρωση εκ μέρους όλων των συμβαλλομένων κρατών, κατά τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες.

Άρθρο I-58: Αναστολή του δικαιώματος συμμετοχής στην Ένωση

1. Το Συμβούλιο δύναται, αποφασίζοντας με πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων των μελών του βάσει αιτιολογημένης πρότασης του ενός τρίτου των κρατών μελών, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή της Επιτροπής και αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία διαπιστώνει την ύπαρξη σαφούς κινδύνου σοβαρής παραβίασης από κράτος μέλος των αξιών που μνημονεύονται στο άρθρο I-2. Το Συμβούλιο, προτού προβεί στη διαπίστωση αυτή, ακούει το εν λόγω κράτος μέλος, και δύναται, αποφασίζοντας με την ίδια διαδικασία, να του απευθύνει συστάσεις.

Το Συμβούλιο επαληθεύει τακτικά ότι εξακολουθούν να ισχύουν οι λόγοι που οδήγησαν στη διαπίστωση αυτή.

2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, δύναται, αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρόταση του ενός τρίτου των κρατών μελών ή της Επιτροπής και αφού λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία διαπιστώνει την ύπαρξη σοβαρής και διαρκούς παραβίασης από κράτος μέλος αξιών που μνημονεύονται στο άρθρο I-2, αφού καλέσει το εν λόγω κράτος μέλος να υποβάλει τις παρατηρήσεις του.

3. Εφόσον γίνει η αναφερόμενη στην παράγραφο 2 διαπίστωση, το Συμβούλιο δύναται να εκδώσει ευρωπαϊκή απόφαση, με ειδική πλειοψηφία, με την οποία αναστέλλει ορισμένα δικαιώματα, τα οποία απορρέουν από την εφαρμογή του Συντάγματος ως προς το εν λόγω κράτος μέλος, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων ψήφου αυτού του κράτους μέλους στο Συμβούλιο. Ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, το Συμβούλιο λαμβάνει υπόψη τις πιθανές συνέπειες μιας τέτοιας αναστολής στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις φυσικών και νομικών προσώπων.

Οι υποχρεώσεις του εν λόγω κράτους μέλους δυνάμει του Συντάγματος εξακολουθούν εν πάση περιπτώσει να δεσμεύουν αυτό το κράτος μέλος.

4. Το Συμβούλιο δύναται να εκδώσει εν συνεχεία, με ειδική πλειοψηφία, ευρωπαϊκή απόφαση με την οποία μεταβάλλει ή ανακαλεί μέτρα που έλαβε σύμφωνα με την παράγραφο 3, ανάλογα με τις μεταβολές της κατάστασης η οποία οδήγησε στην επιβολή τους.

5. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, το Συμβούλιο αποφασίζει χωρίς να λαμβάνει υπόψη του την ψήφο του εν λόγω κράτους μέλους. Αποχές παρόντων ή αντιπροσωπευομένων μελών δεν εμποδίζουν τη θέσπιση των αποφάσεων που αναφέρονται στη παράγραφο 2.

Η παρούσα παράγραφος ισχύει και στην περίπτωση κατά την οποία δικαιώματα ψήφου έχουν αναστολεί σύμφωνα με την παράγραφο 3.

6. Για τους σκοπούς των παραγράφων 1 και 2, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφασίζει με πλειοψηφία δύο τρίτων των ψηφισόντων, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν την πλειοψηφία των μελών του.

Άρθρο I-59: Εθελούσια αποχώρηση από την Ένωση

1. Κάθε κράτος μέλος μπορεί να αποφασίσει να αποχωρήσει από την Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με τους εσωτερικούς συνταγματικούς του κανόνες.

2. Το κράτος μέλος που αποφασίζει να αποχωρήσει γνωστοποιεί την πρόθεση του στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο επιλαμβάνεται της γνωστοποίησης αυτής. Με βάση τους προσανατολισμούς του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, η Ένωση προβαίνει σε διαπραγματεύσεις και συνάπτει με το εν λόγω κράτος συμφωνία που διέπει τις λεπτομέρειες της αποχώρησής του, λαμβανομένου υπόψη του πλαισίου των μελλοντικών του σχέσεων με την Ένωση. Η συμφωνία αυτή συνάπτεται εξ ονόματος της Ένωσης από το Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία, μετά από έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Ο αντιπρόσωπος του αποχωρούντος κράτους μέλους δεν συμμετέχει ούτε στις συζητήσεις, ούτε στις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ή του Συμβουλίου που το αφορούν.

3. Το παρόν Σύνταγμα παύει να ισχύει στο ενδιαφερόμενο κράτος από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της συμφωνίας αποχώρησης ή ελλείψει τέτοιας συμφωνίας, δύο έτη μετά τη γνωστοποίηση που μνημονεύεται στην παράγραφο 2, εκτός εάν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, σε συμφωνία με το εν λόγω κράτος μέλος, αποφασίσει την παράταση αυτής της προθεσμίας.

4. Εάν το κράτος που αποχώρησε από την Ένωση ζητήσει την εκ νέου προσχώρησή του, η αίτηση αυτή υπόκειται στη διαδικασία του άρθρου I-57.

Μέρος II

ΧΑΡΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Οι λαοί της Ευρώπης, εγκαθιδρύοντας μεταξύ τους μία διαρκώς στενότερη ένωση, αποφάσισαν να μοιραστούν ένα ειρηνικό μέλλον θεμελιωμένο σε κοινές αξίες.

Η Ένωση, έχοντας επίγνωση της πνευματικής και ηθικής κληρονομιάς της, εδράζεται στις αδιαίρετες και οικουμενικές αξίες της αξιοπρέπειας του ανθρώπου, της ελευθερίας, της ισότητας και της αλληλεγγύης. Ξερίζεται στις αρχές της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Η Ένωση τοποθετεί τον άνθρωπο στην καρδιά της δράσης της, καθιερώνοντας την ιθαγένεια της Ένωσης και δημιουργώντας ένα χώρο ελευθερίας, αλληλεγγύης και δικαιοσύνης. Η Ένωση συμβάλλει στη διαφύλαξη και την ανάπτυξη αυτών των κοινών αξιών, σεβόμενη την πολυμορφία των πολιτισμών και των παραδόσεων των λαών της Ευρώπης καθώς και την εθνική ταυτότητα των κρατών μελών της και την οργάνωση της δημόσιας εξουσίας τους σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο - επιδιώκει να προαγάγει ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη και εγγυάται την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων καθώς και την ελευθερία εγκατάστασης.

Προς το σκοπό αυτόν, είναι αναγκαίο να ενισχυθεί η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, υπό το πρίσμα των κοινωνικών αλλαγών, της κοινωνικής προόδου και των επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων, καθιστώντας τα πιο αντιληπτά σε ένα Χάρτη.

Ο παρών Χάρτης επιβεβαιώνει σεβόμενος τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα της Ένωσης, καθώς και την αρχή της επικουρικότητας, τα δικαιώματα που απορρέουν ιδίως από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις και τις διεθνείς υποχρεώσεις των κρατών μελών, της Ευρωπαϊκής Σύμβαση για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των θεμελιωδών Ελευθεριών, τους Κοινωνικούς Χάρτες που έχουν υιοθετηθεί από την Ένωση και το Συμβούλιο της Ευρώπης καθώς και από τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Εν προκειμένω, ο Χάρτης θα ερμηνεύεται από τα δικαστήρια της Ένωσης και των κρατών μελών, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των επεξηγήσεων, που καταρτίστηκαν καθ' υπόδειξη του Προεδρείου της Συνέλευσης που συνέταξε το Χάρτη. Η απόλαυση των δικαιωμάτων αυτών συνεπάγεται ευθύνες και καθήκοντα έναντι τόσο των τρίτων, όσο και της ανθρώπινης κοινότητας και των μελλοντικών γενεών. Κατά συνέπεια, η Ένωση αναγνωρίζει τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τις αρχές που ορίζονται κατωτέρω.

ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ

Άρθρο II-1

Ανθρώπινη αξιοπρέπεια

Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι απαραβίαστη. Πρέπει να είναι σεβαστή και να προστατεύεται.

Άρθρο II-2

Δικαίωμα στη ζωή

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στη ζωή.
2. Κανείς δεν μπορεί να καταδικαστεί στην ποινή του θανάτου, ούτε να εκτελεστεί.

Άρθρο II-3

Δικαίωμα στην ακεραιότητα του προσώπου

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στη σωματική και διανοητική ακεραιότητά του.
2. Στο πεδίο της ιατρικής και της βιολογίας, πρέπει να τηρούνται ιδίως τα εξής:
 - α. η ελεύθερη και εν επιγνώσει συναίνεση του ενδιαφερομένου, σύμφωνα με τις λεπτομερέστερες διατάξεις που ορίζονται από το νόμο,
 - β. η απαγόρευση των ευγονικών πρακτικών, ιδίως όσων αποσκοπούν στην επιλογή των προσώπων,
 - γ. η απαγόρευση της μετατροπής του ανθρωπίνου σώματος και των μερών του σε πηγή κέρδους,
 - δ. η απαγόρευση της αναπαραγωγικής κλωνοποίησης των ανθρωπίνων όντων.

Άρθρο II-4

Απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων ή εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης

Κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε βασανιστήρια ούτε σε απάνθρωπες ή εξευτελιστικές ποινές ή μεταχείριση.

Άρθρο II-5

Απαγόρευση της δουλείας και της αναγκαστικής εργασίας

1. Κανείς δεν μπορεί να κρατηθεί σε δουλεία ούτε σε ειλωτεία.
2. Κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία.
3. Απαγορεύεται η εμπορία των ανθρωπίνων όντων.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ

Άρθρο II-6

Δικαίωμα στην ελευθερία και στην ασφάλεια.

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία και στην ασφάλεια.

Άρθρο II-7

Σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και των επικοινωνιών του.

Άρθρο II-8

Προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.
2. Η επεξεργασία αυτών των δεδομένων πρέπει να γίνεται νομίμως, για καθορισμένους σκοπούς και με βάση τη συγκατάθεση του ενδιαφερομένου ή για άλλους θεμιτούς λόγους που προβλέπονται από το νόμο. Κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει πρόσβαση στα συλλεγμένα δεδομένα που το αφορούν και να επιτυγχάνει τη διόρθωσή τους.
3. Ο σεβασμός των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής.

Άρθρο II-9

Δικαίωμα γάμου και δικαίωμα ίδρυσης οικογένειας

Το δικαίωμα γάμου και το δικαίωμα ίδρυσης οικογένειας διασφαλίζονται σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες που διέπουν την άσκησή τους.

Άρθρο II-10

Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας. Το δικαίωμα αυτό συνεπάγεται την ελευθερία μεταβολής θρησκειύματος ή πεποιθήσεων καθώς και την ελευθερία εκδήλωσης του θρησκειύματος ή των πεποιθήσεών του, ατομικά ή συλλογικά, δημόσια ή κατ' ιδίαν, με τη λατρεία, την εκπαίδευση, την άσκηση των θρησκευτικών καθηκόντων και τις τελετές.
2. Το δικαίωμα αντίρρησης συνειδήσεως αναγνωρίζεται σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες που διέπουν την άσκησή του.

Άρθρο II-11

Ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς την ανάμειξη δημοσίων αρχών και αδιακρίτως συνόρων.
2. Η ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και η πολυφωνία τους είναι σεβαστές.

Άρθρο II-12

Ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιριζέσθαι

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και στην ελευθερία του συνεταιριζέσθαι σε όλα τα επίπεδα, ιδίως στον πολιτικό και το συνδικαλιστικό τομέα καθώς και στους τομείς που αναφέρονται στον πολίτη, πράγμα που συνεπάγεται το δικαίωμα κάθε πρόσωπου να ιδρύει με άλλους συνδικαλιστικές ενώσεις και να προσχωρεί σ' αυτές για την υπέρσπηση των συμφερόντων του.
2. Τα πολιτικά κόμματα, στο επίπεδο της Ένωσης, συμβάλλουν στην έκφραση της πολιτικής βούλησης των πολιτών της Ένωσης.

Άρθρο II-13

Ελευθερία της τέχνης και της επιστήμης

Η τέχνη και η επιστημονική έρευνα είναι ελεύθερες. Η ακαδημαϊκή ελευθερία είναι σεβαστή.

Άρθρο II-14
Δικαίωμα εκπαίδευσης

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση και στην πρόσβαση στην επαγγελματική και συνεχή κατάρτιση.
2. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ευχέρεια δωρεάν παρακολούθησης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.
3. Η ελευθερία ίδρυσης εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με σεβασμό των δημοκρατικών αρχών καθώς και το δικαίωμα των γονέων να εξασφαλίζουν την εκπαίδευση και τη μόρφωση των τέκνων τους σύμφωνα με τις θρησκευτικές, φιλοσοφικές και παιδαγωγικές πεποιθήσεις τους, γίνονται σεβαστά σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες που διέπουν την άσκησή τους.

Άρθρο II-15
Ελευθερία του επαγγέλματος και δικαίωμα προς εργασία

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να εργάζεται και να ασκεί το επάγγελμα, το οποίο επιλέγει ή αποδέχεται ελεύθερα.
2. Κάθε πολίτης της Ένωσης είναι ελεύθερος να αναζητά απασχόληση να εργάζεται, να εγκαθίσταται ή να παρέχει υπηρεσίες σε κάθε κράτος μέλος.
3. Οι υπήκοοι τρίτων χωρών που έχουν άδεια να εργάζονται στο έδαφος των κρατών μελών δικαιούνται συνθηκών εργασίας αντίστοιχων με εκείνες που απολαμβάνουν οι πολίτες της Ένωσης.

Άρθρο II-16
Επιχειρηματική ελευθερία

Η επιχειρηματική ελευθερία αναγνωρίζεται σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

Άρθρο II-17
Δικαίωμα ιδιοκτησίας

1. Κάθε πρόσωπο δικαιούται να είναι κύριος των νομίμως κτηθέντων αγαθών του, να τα χρησιμοποιεί, να τα διαθέτει και να τα κληροδοτεί. Κανείς δεν μπορεί να στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνον για λόγους δημόσιας ωφέλειας, στις περιπτώσεις και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο νόμο και έναντι δίκαιης και έγκαιρης αποζημίωσης για την απώλειά της. Η χρήση των αγαθών μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς από το νόμο, εφόσον αυτό είναι αναγκαίο προς το γενικό συμφέρον.
2. Η πνευματική ιδιοκτησία προστατεύεται.

Άρθρο II-18
Δικαίωμα ασύλου

Το δικαίωμα ασύλου διασφαλίζεται τηρουμένων των κανόνων της Σύμβασης της Γενεύης της 28ης Ιουλίου 1951 και του Πρωτοκόλλου της 31ης Ιανουαρίου 1967 σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων και σύμφωνα με το Σύνταγμα.

Άρθρο II-19
Προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης, απέλασης και έκδοσης

1. Απαγορεύονται οι συλλογικές απελάσεις.
2. Κανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, να απελαθεί ή να εκδοθεί προς κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση.

ΙΣΟΤΗΤΑ

Άρθρο II-20
Ισότητα έναντι του νόμου

Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι έναντι του νόμου.

Άρθρο II-21
Απαγόρευση διακρίσεων

1. Απαγορεύεται κάθε διάκριση ιδίως λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

2. Απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας, εντός του πεδίου εφαρμογής του Συντάγματος και με την επιφύλαξη οποιασδήποτε από τις ειδικές του διατάξεις.

Άρθρο II-22

Πολιτιστική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία

Η Ένωση σέβεται την πολιτιστική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία.

Άρθρο II-23

Ισότητα ανδρών και γυναικών

Η ισότητα ανδρών και γυναικών πρέπει να εξασφαλίζεται σε όλους τους τομείς, μεταξύ άλλων στην απασχόληση, την εργασία και τις αποδοχές.

Η αρχή της ισότητας δεν αποκλείει τη διατήρηση ή τη θέσπιση μέτρων, που προβλέπουν ειδικά πλεονεκτήματα υπέρ του υποεκπροσωπούμενου φύλου.

Άρθρο II-24

Δικαιώματα του παιδιού

1. Τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην προστασία και τη φροντίδα που απαιτούνται για την καλή διαβίωσή τους. Τα παιδιά μπορούν να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους. Η γνώμη τους σχετικά με ζητήματα που τα αφορούν λαμβάνεται υπόψη σε συνάρτηση με την ηλικία και την ωριμότητά τους.

2. Σε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά, είτε επιχειρούνται από δημόσιες αρχές είτε από ιδιωτικούς οργανισμούς, πρωταρχική σημασία πρέπει να δίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.

3. Κάθε παιδί έχει δικαίωμα να διατηρεί τακτικές προσωπικές σχέσεις και απ' ευθείας επαφές με τους δύο γονείς του, εκτός εάν τούτο είναι αντίθετο προς το συμφέρον του.

Άρθρο II-25

Δικαιώματα των ηλικιωμένων

Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ηλικιωμένων προσώπων να διάγουν αξιοπρεπή και ανεξάρτητη ζωή και να συμμετέχουν στον κοινωνικό και πολιτιστικό βίο.

Άρθρο II-26

Ένταξη των ατόμων με αναπηρίες

Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες να επωφελούνται μέτρων που θα τους εξασφαλίζουν την αυτονομία την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή στον κοινοτικό βίο.

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

Άρθρο II-27

Δικαίωμα των εργαζομένων στην ενημέρωση και τη διαβούλευση στο πλαίσιο της επιχείρησης

Εξασφαλίζεται στους εργαζομένους ή τους εκπροσώπους τους, στα ενδεδειγμένα επίπεδα, εγκαίρως ενημέρωση και διαβούλευση, στις περιπτώσεις και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

Άρθρο II-28

Δικαίωμα διαπραγμάτευσης και συλλογικών δράσεων

Οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες, ή οι αντίστοιχες οργανώσεις τους, έχουν, σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές, δικαίωμα να διαπραγματεύονται και να συνάπτουν συλλογικές συμβάσεις στα ενδεδειγμένα επίπεδα καθώς και να προσφεύγουν, σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων, σε συλλογικές δράσεις για την υπεράσπιση των συμφερόντων τους, συμπεριλαμβανομένης της απεργίας.

Άρθρο II-29

Δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα πρόσβασης σε δωρεάν υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας.

Άρθρο II-30

Προστασία σε περίπτωση αδικαιολόγητης απόλυσης

Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα προστασίας έναντι κάθε αδικαιολόγητης απόλυσης, σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

Άρθρο II-31

Δίκαιες και πρόσφορες συνθήκες εργασίας

1. Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα σε υγιεινές, ασφαλείς και αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας.
2. Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα σε ένα όριο μέγιστης διάρκειας εργασίας, σε ημερήσιες και εβδομαδιαίες περιόδους ανάπαυσης, καθώς και σε ετήσια περίοδο αμειβόμενων διακοπών.

Άρθρο II-32

Απαγόρευση της εργασίας των παιδιών και προστασία των νέων στην εργασία

Η εργασία των παιδιών απαγορεύεται. Η ελάχιστη ηλικία για την ανάληψη εργασίας δεν μπορεί να είναι μικρότερη από την ηλικία κατά την οποία λήγει η υποχρεωτική σχολική φοίτηση, υπό την επιφύλαξη ευνοϊκότερων κανόνων για τους νέους και εξαιρέσει περιορισμένων παρεκκλίσεων.

Οι νέοι που εργάζονται πρέπει να απολαύουν συνθηκών εργασίας προσαρμοσμένων στην ηλικία τους και να προστατεύονται από την οικονομική εκμετάλλευση ή από οποιαδήποτε εργασία, που θα μπορούσε να βλάψει την ασφάλειά τους, την υγεία τους, τη σωματική, πνευματική, ηθική ή κοινωνική ανάπτυξή τους ή να θέσει σε κίνδυνο την εκπαίδευσή τους.

Άρθρο II-33

Οικογενειακή ζωή και επαγγελματική ζωή

1. Η οικογένεια απολαύει νομικής, οικονομικής και κοινωνικής προστασίας.
2. Κάθε πρόσωπο, προκειμένου να μπορεί να συνδυάζει την οικογενειακή με την επαγγελματική ζωή του, έχει δικαίωμα προστασίας από την απόλυση για λόγους, που συνδέονται με τη μητρότητα καθώς και δικαίωμα αμειβόμενης άδειας μητρότητας και γονικής άδειας μετά τη γέννηση ή την υιοθεσία παιδιού.

Άρθρο II-34

Κοινωνική ασφάλεια και κοινωνική αρωγή

1. Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα πρόσβασης στις παροχές κοινωνικής ασφάλειας και στις κοινωνικές υπηρεσίες, που εξασφαλίζουν προστασία σε περιπτώσεις όπως η μητρότητα, η ασθένεια, το εργατικό ατύχημα, η εξάρτηση ή το γήρας καθώς και σε περίπτωση απώλειας της απασχόλησης, σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζονται στο δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

2. Κάθε πρόσωπο που διαμένει και διακινείται νομίμως εντός της Ένωσης έχει δικαίωμα στις παροχές κοινωνικής ασφάλειας και στα κοινωνικά πλεονεκτήματα, σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

3. Η Ένωση, προκειμένου να καταπολεμηθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός και η φτώχεια, αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα κοινωνικής αρωγής και στεγαστικής βοήθειας προς εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης σε όλους όσους δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, σύμφωνα με τους κανόνες, που ορίζονται στο δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

Άρθρο II-35

Προστασία της υγείας

Κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει πρόσβαση στην πρόληψη σε θέματα υγείας και να απολαύει ιατρικής περίθαλψης, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις, που ορίζονται στις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές. Κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή όλων των πολιτικών και δράσεων της Ένωσης εξασφαλίζεται υψηλού επιπέδου προστασία της υγείας του ανθρώπου.

Άρθρο II-36

Πρόσβαση στις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος

Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται την πρόσβαση στις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος, όπως αυτό προβλέπεται στις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές, σύμφωνα με το Σύνταγμα, προκειμένου να προαχθεί η κοινωνική και εδαφική συνοχή της Ένωσης.

Άρθρο II-37

Προστασία του περιβάλλοντος

Υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και η βελτίωση της ποιότητάς του πρέπει να ενσωματώνονται στις πολιτικές της Ένωσης και να διασφαλίζονται σύμφωνα με την αρχή της αειφόρου ανάπτυξης.

Άρθρο II-38

Προστασία του καταναλωτή

Οι πολιτικές της Ένωσης διασφαλίζουν υψηλό επίπεδο προστασίας του καταναλωτή.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Άρθρο II-39

Δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

1. Κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο κράτος μέλος κατοικίας του, υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του εν λόγω κράτους.

2. Τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εκλέγονται με άμεση και καθολική, ελεύθερη και μυστική ψηφοφορία.

Άρθρο II-40

Δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές

Κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές στο κράτος μέλος κατοικίας του, υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του εν λόγω κράτους.

Άρθρο II-41

Δικαίωμα χρηστής διοίκησης

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην αμερόληπτη, δίκαιη και εντός ευλόγου προθεσμίας εξέταση των υποθέσεων του από τα Όργανα, τους οργανισμούς και τους φορείς της Ένωσης.

2. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει ιδίως:

α. το δικαίωμα κάθε προσώπου σε προηγούμενη ακρόαση προτού ληφθεί ατομικό μέτρο εις βάρος του.
β. το δικαίωμα κάθε προσώπου να έχει πρόσβαση στο φάκελό του, τηρουμένων των νομίμων συμφερόντων της εμπιστευτικότητας και του επαγγελματικού και επιχειρηματικού απορρήτου.

γ. την υποχρέωση της διοίκησης να αιτιολογεί τις αποφάσεις της.

3. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην αποκατάσταση εκ μέρους της Ένωσης της ζημίας, που του προξένησαν τα Όργανα ή οι υπάλληλοί της κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, σύμφωνα με τις γενικές αρχές που είναι κοινές στα δίκαια των κρατών μελών.

4. Κάθε πρόσωπο μπορεί να απευθύνεται στα Όργανα της Ένωσης σε μία από τις γλώσσες του Συντάγματος και πρέπει να λαμβάνει απάντηση στην ίδια γλώσσα.

Άρθρο II-42

Δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα

Κάθε πολίτης της Ένωσης ή κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, που κατοικεί ή έχει την καταστατική έδρα του σε ένα κράτος μέλος έχει δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα των Οργάνων, οργανισμών και φορέων της Ένωσης, σε οποιαδήποτε μορφή και αν παράγονται.

Άρθρο II-43

Διαμεσολαβητής

Κάθε πολίτης της Ένωσης ή κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, που κατοικεί ή έχει την καταστατική έδρα του σε κράτος μέλος, έχει δικαίωμα να προσφεύγει στο Διαμεσολαβητή της Ένωσης, σχετικά με περιπτώσεις κακοδιοίκησης στο πλαίσιο της δράσης των Οργάνων, οργανισμών ή φορέων της Ένωσης, με εξαίρεση το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο κατά την άσκηση των δικαιοδοτικών καθηκόντων τους.

Άρθρο II-44

Δικαίωμα αναφοράς

Κάθε πολίτης της Ένωσης ή κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, που κατοικεί ή έχει την καταστατική έδρα του σε κράτος μέλος, έχει δικαίωμα αναφοράς προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Άρθρο II-45

Ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής

1. Κάθε πολίτης της Ένωσης έχει δικαίωμα να κυκλοφορεί και να διαμένει ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών.

2. Η ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής μπορεί να χορηγείται, σύμφωνα με το Σύνταγμα, στους υπηκόους των τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως στο έδαφος κρατών μελών.

Άρθρο II-46

Διπλωματική και προξενική προστασία

Κάθε πολίτης της Ένωσης απολαύει, στο έδαφος τρίτων χωρών στις οποίες δεν αντιπροσωπεύεται το κράτος μέλος του οποίου είναι υπήκοος, της διπλωματικής και προξενικής προστασίας κάθε κράτους μέλους, υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν και έναντι των υπηκόων του κράτους αυτού.

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ**Άρθρο II-47****Δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου**

Κάθε πρόσωπο του οποίου παραβιάστηκαν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες, που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης, έχει δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, τηρουμένων των προϋποθέσεων που προβλέπονται στο παρόν άρθρο.

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να δικαστεί η υπόθεσή του δίκαια, δημόσια και εντός ευλόγου προθεσμίας, από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως. Κάθε πρόσωπο έχει τη δυνατότητα να συμβουλευτεί δικηγόρο και να του αναθέτει την υπεράσπιση και εκπροσώπηση του.

Σε όσους δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, παρέχεται ευεργέτημα πενίας, εφόσον το ευεργέτημα αυτό είναι αναγκαίο για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη.

Άρθρο II-48**Τεκμήριο αθωότητας και δικαιώματα της υπεράσπισης**

1. Κάθε κατηγορούμενος τεκμαίρεται ότι είναι αθώος μέχρι αποδείξεως της ενοχής του σύμφωνα με το νόμο.

2. Διασφαλίζεται ο σεβασμός των δικαιωμάτων της υπεράσπισης σε κάθε κατηγορούμενο.

Άρθρο II-49**Αρχές της νομιμότητας και της αναλογικότητας αξιοποιώνων πράξεων και ποινών**

1. Κανείς δεν μπορεί να καταδικαστεί για πράξη ή παράλειψη, η οποία δεν αποτελούσε, κατά τη στιγμή της τέλεσής της, αδίκημα κατά το εθνικό ή το διεθνές δίκαιο. Επίσης, δεν επιβάλλεται ποινή βαρύτερη από εκείνη η οποία επιβαλλόταν κατά τη στιγμή της τέλεσης του αδικήματος. Εάν, μετά την τέλεση του αδικήματος, προβλεφθεί με νόμο ελαφρύτερη ποινή, επιβάλλεται αυτή η ποινή.

2. Το παρόν άρθρο δεν επηρεάζει τη δίκη και την τιμωρία ατόμου ενόχου για πράξη ή παράλειψη η οποία, κατά τη στιγμή της τέλεσής της, ήταν εγκληματική σύμφωνα με τις γενικές αρχές που αναγνωρίζονται από όλα τα έθνη.

3. Η αυστηρότητα της ποινής δεν πρέπει να είναι δυσανάλογη προς το αδίκημα.

Άρθρο II-50**Δικαίωμα του προσώπου να μη δικάζεται ή να μην τιμωρείται ποινικά δύο φορές για την ίδια αξιόποινη πράξη**

Κανείς δεν δώκεται ούτε τιμωρείται ποινικά για αδίκημα για το οποίο έχει ήδη αθωωθεί ή καταδικαστεί εντός της Ένωσης με οριστική απόφαση ποινικού δικαστηρίου σύμφωνα με το νόμο.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ**Άρθρο II-51****Πεδίο εφαρμογής**

1. Οι διατάξεις του παρόντος Χάρτη απευθύνονται στα Όργανα, τους οργανισμούς και τους φορείς της Ένωσης, τηρούμενης της αρχής της επικουρικότητας, καθώς και στα κράτη μέλη, μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης. Κατά συνέπεια, οι ανωτέρω σέβονται τα δικαιώματα, τηρούν τις αρχές και προάγουν την εφαρμογή τους, σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους και εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων της Ένωσης, όπως της ανατίθενται από τα άλλα μέρη του Συντάγματος.

2. Ο παρών Χάρτης δεν επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης πέραν των αρμοδιοτήτων της Ένωσης και δεν δημιουργεί καμία νέα αρμοδιότητα και κανένα νέο καθήκον για την Ένωση, ούτε τροποποιεί τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα που καθορίζονται στα άλλα μέρη του Συντάγματος.

Άρθρο II-52**Εμβέλεια και ερμηνεία των δικαιωμάτων και των αρχών**

1. Κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών, που αναγνωρίζονται στον παρόντα Χάρτη πρέπει να προβλέπεται από το νόμο και να σέβεται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών. Τηρούμενης της αρχής της αναλογικότητας, περιορισμοί επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων.

2. Τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται από τον παρόντα Χάρτη, και τα οποία διέπονται από διατάξεις άλλων μερών του Συντάγματος, ασκούνται υπό τους όρους και εντός των ορίων που καθορίζονται από αυτά τα μέρη.

3. Στο μέτρο που ο παρών Χάρτης περιλαμβάνει δικαιώματα που αντιστοιχούν σε δικαιώματα τα οποία διασφαλίζονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των θεμελιωδών Ελευθεριών, η έννοια και η εμβέλειά τους είναι ίδιες με εκείνες, που τους αποδίδει η εν λόγω Σύμβαση. Η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει το δίκαιο της Ένωσης να παρέχει ευρύτερη προστασία.

4. Στο βαθμό που ο παρών Χάρτης αναγνωρίζει τα θεμελιώδη δικαιώματα όπως αυτά απορρέουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών, τα εν λόγω δικαιώματα ερμηνεύονται σύμφωνα με τις παραδόσεις αυτές.

5. Οι διατάξεις του παρόντος Χάρτη που περιέχουν αρχές μπορούν να τίθενται σε εφαρμογή με νομοθετικές και εκτελεστικές πράξεις των Οργάνων και οργανισμών της Ένωσης, και με πράξεις των κρατών μελών όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης, κατά την άσκηση των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους. Οι διατάξεις αυτές υπόκεινται στην κρίση του δικαστηρίου μόνον κατά την ερμηνεία αυτών των πράξεων και για τον έλεγχο της νομιμότητάς τους.

6. Οι εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές λαμβάνονται πλήρως υπόψη όπως καθορίζεται στον παρόντα Χάρτη.

Άρθρο II-53

Επίπεδο προστασίας

Καμία διάταξη του παρόντος Χάρτη δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως περιορίζουσα ή θίγουσα τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες, που αναγνωρίζονται στα αντίστοιχα πεδία εφαρμογής από το δίκαιο της Ένωσης, το διεθνές δίκαιο καθώς και από τις διεθνείς συμβάσεις, στις οποίες είναι μέρη η Ένωση, ή όλα τα κράτη μέλη, και ιδίως από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, καθώς και από το Σύνταγμα των κρατών μελών.

Άρθρο II-54

Απαγόρευση της κατάχρησης δικαιώματος

Καμία από τις διατάξεις του παρόντος Χάρτη δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως συνεπαγόμενη δικαίωμα επιδίωξης σε δραστηριότητα ή εκτέλεσης πράξης, που αποσκοπούν στην κατάλυση των δικαιωμάτων ή ελευθεριών που αναγνωρίζονται στον παρόντα Χάρτη ή σε περιορισμούς των δικαιωμάτων και ελευθεριών ευρύτερους από τους προβλεπόμενους σε αυτόν.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΡΟΛΟ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΩΝ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Τα υψηλά συμβαλλόμενα μέρη

Υπενθυμίζοντας ότι ο τρόπος με τον οποίο ασκείται ο έλεγχος από τα διάφορα εθνικά κοινοβούλια στις αντίστοιχες κυβερνήσεις τους σχετικά με δραστηριότητες της Ένωσης αποτελεί αντικείμενο της συνταγματικής οργάνωσης και πρακτικής εκάστου κράτους μέλους.

Επιθυμώντας, ωστόσο, να ενθαρρύνουν τη μεγαλύτερη συμμετοχή των εθνικών κοινοβουλίων στις δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να ενισχύσουν τη δυνατότητά τους να εκφράζουν τις απόψεις τους σχετικά με τις νομοθετικές προτάσεις καθώς και σχετικά με άλλα ζητήματα, τα οποία μπορεί να παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα εθνικά κοινοβούλια.

Συμφώνησαν επί των ακόλουθων διατάξεων, οι οποίες προσαρτώνται στο Σύνταγμα.

1. Ενημέρωση των εθνικών κοινοβουλίων των κρατών μελών

1. Όλα τα έγγραφα διαβουλεύσεων της Επιτροπής (πράσινες και λευκές βίβλοι και ανακοινώσεις) διαβιβάζονται από την Επιτροπή απευθείας στα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών όταν δημοσιευθούν. Η Επιτροπή αποστέλλει επίσης στα εθνικά Κοινοβούλια των κρατών μελών το ετήσιο νομοθετικό πρόγραμμα, καθώς και κάθε άλλη πράξη νομοθετικού προγραμματισμού ή πολιτικής στρατηγικής που τυχόν υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο, ταυτόχρονα με την αποστολή τους στα Όργανα αυτά.

2. Όλες οι νομοθετικές προτάσεις που απευθύνονται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο αποστέλλονται ταυτόχρονα στα εθνικά Κοινοβούλια των κρατών μελών.

3. Τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών μπορούν να απευθύνουν στους Προέδρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής αιτιολογημένη γνώμη όσον αφορά τη συμβατότητα

νομοθετικής πρότασης με την αρχή της επικουρικότητας, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο Πρωτόκολλο σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.

4. Από τη στιγμή κατά την οποία μια νομοθετική πρόταση τίθεται από την Επιτροπή στη διάθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και των εθνικών κοινοβουλίων των κρατών μελών στις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρέχεται περίοδος έξι εβδομάδων έως την ημερομηνία κατά την οποία αυτή εγγράφεται στην ημερήσια διάταξη του Συμβουλίου προς λήψη απόφασης, είτε για τη θέσπιση πράξης, είτε για τον καθορισμό κοινής θέσης στο πλαίσιο νομοθετικής διαδικασίας, εκτός εξαιρέσεων για λόγους ανάγκης, οι οποίοι και θα πρέπει να αναφέρονται στην πράξη ή την κοινή θέση. Εκτός δεόντως αιτιολογημένων επειγουσών περιπτώσεων, δεν μπορεί να διαπιστωθεί καμία συμφωνία όσον αφορά νομοθετική πρόταση κατά τις έξι αυτές εβδομάδες. Πρέπει να παρέλθουν δέκα ημέρες από την εγγραφή πρότασης στην ημερήσια διάταξη του Συμβουλίου έως τον καθορισμό κοινής θέσης.

5. Οι ημερήσιες διατάξεις και τα αποτελέσματα των συνόδων του Συμβουλίου, συμπεριλαμβανομένων των πρακτικών των συνόδων του Συμβουλίου όταν εξετάζει νομοθετικές προτάσεις, διαβιβάζονται απ' ευθείας στα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών, ταυτόχρονα με τη διαβίβασή τους στις κυβερνήσεις των κρατών μελών.

6. Όταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προτίθενται να επικαλεστεί τη διάταξη του άρθρου I-24, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, τα εθνικά κοινοβούλια ενημερώνονται πριν από κάθε απόφαση.

Όταν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προτίθεται να επικαλεστεί τη διάταξη του άρθρου I-24, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, τα εθνικά κοινοβούλια ενημερώνονται τουλάχιστον τέσσερις μήνες προτού ληφθεί απόφαση.

7. Το Ελεγκτικό Συνέδριο αποστέλλει ενημερωτικά την ετήσια έκθεσή του στα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών, και ταυτόχρονα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο.

8. Στις περιπτώσεις των εθνικών κοινοβουλίων, που αποτελούνται από δύο σώματα αντιπροσώπων, οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται σε αμφότερα τα σώματα.

II. Διακοινοβουλευτική συνεργασία

9. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια καθορίζουν από κοινού τρόπους αποτελεσματικής και τακτικής οργάνωσης και προώθησης της διακοινοβουλευτικής συνεργασίας στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

10. Η Διάσκεψη των ειδικευμένων στις κοινοτικές υποθέσεις Οργάνων, δύναται να υποβάλει οιαδήποτε εισήγηση κρίνει σκόπιμη ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής. Η Διάσκεψη αυτή προωθεί επίσης την ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των κοινοβουλίων των κρατών μελών και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, μεταξύ άλλων ανάμεσα στις ειδικευμένες επιτροπές τους. Η Διάσκεψη μπορεί επίσης να οργανώσει διακοινοβουλευτικές διασκέψεις σχετικά με συγκεκριμένα θέματα και ιδίως για τη συζήτηση θεμάτων της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας καθώς και της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας. Οι εισηγήσεις της Διάσκεψης δεν δεσμεύουν με κανένα τρόπο τα εθνικά κοινοβούλια και δεν προδικάζουν τη θέση τους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ

Τα υψηλά συμβαλλόμενα μέρη

Επιθυμώντας να εξασφαλίσουν, ότι οι αποφάσεις θα λαμβάνονται όσο το δυνατόν εγγύτερα στους πολίτες της Ένωσης.

Αποφασισμένα να καθορίσουν τους όρους εφαρμογής των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας, που καθιερώνονται στο άρθρο I-9 του Συντάγματος, καθώς και να θεσπίσουν σύστημα ελέγχου της εφαρμογής των εν λόγω αρχών από τα Όργανα.

Συμφώνησαν επί των ακολούθων διατάξεων, οι οποίες προσαρτώνται στο Σύνταγμα.

1. Κάθε Όργανο μεριμνά συνεχώς για την τήρηση των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας που καθορίζονται στο άρθρο I-9 του Συντάγματος.

2. Η Επιτροπή προβαίνει σε ευρείες διαβουλεύσεις πριν από την υποβολή πρότασης νομοθετικής πράξης. Κατά τις διαβουλεύσεις αυτές πρέπει να συνεκτιμάται, ενδεχομένως, η περιφερειακή και τοπική διάσταση των προβλεπομένων δράσεων. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις, η Επιτροπή δεν προβαίνει σε αυτές τις διαβουλεύσεις, αιτιολογεί δε την απόφασή της αυτή στην πρόταση.

3. Η Επιτροπή αποστέλλει όλες τις νομοθετικές της προτάσεις καθώς και τις τροποποιημένες της προτάσεις ταυτόχρονα στα εθνικά κοινοβούλια και στο νομοθέτη της Ένωσης. Τα νομοθετικά ψηφίσματα του

Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και οι κοινές θέσεις του Συμβουλίου αποστέλλονται από τα Όργανα αυτά στα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών μόλις εκδοθούν.

4. Η Επιτροπή αιτιολογεί την πρότασή της σε σχέση με την αρχή της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Κάθε νομοθετική πρόταση θα πρέπει να περιέχει δελτίο με εμπειριστατωμένα στοιχεία που να επιτρέπουν τη διατύπωση εκτίμησης όσον αφορά την τήρηση της αρχής της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Το εν λόγω δελτίο θα πρέπει να περιέχει στοιχεία εκτίμησης των δημοσιονομικών επιπτώσεων της πρότασης καθώς και των συνεπειών της, εφόσον πρόκειται για νόμο-πλαίσιο, στις ρυθμίσεις που θα πρέπει να εφαρμοσθούν από τα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης, ενδεχομένως, της περιφερειακής νομοθεσίας. Οι λόγοι που επιτρέπουν το συμπέρασμα ότι ένας στόχος της Ένωσης μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα στο επίπεδο της Ένωσης πρέπει να στηρίζονται σε ποιοτικούς και, οσάκις είναι δυνατόν, σε ποσοτικούς δείκτες. Η Επιτροπή λαμβάνει δεόντως υπόψη την ανάγκη να είναι το τυχόν οικονομικό ή διοικητικό βάρος, που βαρύνει την Ένωση, τις εθνικές κυβερνήσεις, τις περιφερειακές ή τοπικές αρχές, τους οικονομικούς φορείς και τους πολίτες, το ελάχιστο δυνατό και ανάλογο προς τον επιδιωκόμενο στόχο.

5. Κάθε εθνικό κοινοβούλιο κράτους μέλους ή κάθε σώμα αντιπροσώπων εθνικού κοινοβουλίου μπορεί, εντός προθεσμίας έξι εβδομάδων από την ημερομηνία διαβίβασης της νομοθετικής πρότασης της Επιτροπής, να απευθύνει προς τους Προέδρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής αιτιολογημένη γνώμη όπου θα αναφέρονται οι λόγοι για τους οποίους εκτιμά ότι η εν λόγω πρόταση δεν συνάδει με την αρχή της επικουρικότητας. Εναπόκειται σε κάθε εθνικό κοινοβούλιο ή σώμα αντιπροσώπων εθνικού κοινοβουλίου να διεξάγει διαβουλεύσεις, ενδεχομένως, με τα περιφερειακά κοινοβούλια που έχουν νομοθετικές εξουσίες.

6. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή λαμβάνουν υπόψη τις αιτιολογημένες γνώμες που εκδίδουν τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών ή τα σώματα αντιπροσώπων των κοινοβουλίων αυτών.

Τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών που απαρτίζονται από ένα σώμα αντιπροσώπων διαθέτουν δύο ψήφους, ενώ κάθε σώμα αντιπροσώπων των κοινοβουλίων, που απαρτίζονται από δύο σώματα διαθέτει μία ψήφο.

Σε περίπτωση που οι αιτιολογημένες γνώμες σχετικά με την μη τήρηση της αρχής της επικουρικότητας από πρόταση της Επιτροπής αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το ένα τρίτο του συνόλου των ψήφων που διαθέτουν τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών και τα σώματα αντιπροσώπων των εθνικών κοινοβουλίων, η Επιτροπή υποχρεούται να επανεξετάσει την πρότασή της. Το όριο αυτό ανέρχεται τουλάχιστον στο ένα τέταρτο των ψήφων όταν πρόκειται για πρόταση της Επιτροπής ή για πρωτοβουλία προερχόμενη από ομάδα κρατών μελών στο πλαίσιο των διατάξεων του άρθρου III-160 (πρώην άρθρου 8) του Συντάγματος σχετικά με το χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

Μετά την επανεξέταση αυτή, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει είτε να διατηρήσει, είτε να τροποποιήσει, είτε να αποσύρει την πρότασή της. Η Επιτροπή αιτιολογεί την απόφασή της.

7. Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί των προσφυγών λόγω παραβίασης από νομοθετική πράξη της αρχής της επικουρικότητας, οι οποίες ασκούνται σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται στο άρθρο ΙΠ-26 (πρώην άρθρο 230) του Συντάγματος από τα κράτη μέλη ή διαβιβάζονται από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με την εσωτερική έννομη τάξη τους, εξ ονόματος εθνικού κοινοβουλίου ενός κράτους μέλους ή σώματος αντιπροσώπων του κοινοβουλίου αυτού.

Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο του Συντάγματος, τέτοιες προσφυγές μπορούν να ασκούνται επίσης από την Επιτροπή των Περιφερειών για νομοθετικές πράξεις για την έκδοση των οποίων το Σύνταγμα προβλέπει τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων με την Επιτροπή των Περιφερειών.

8. Η Επιτροπή υποβάλλει κάθε χρόνο στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, και στα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών έκθεση όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου I-9 του Συντάγματος. Η εν λόγω ετήσια έκθεση διαβιβάζεται επίσης στην Επιτροπή των Περιφερειών και στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ **ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ** **ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ** **ΚΑΙ ΤΗ ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΨΗΦΩΝ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

Τα υψηλά συμβαλλόμενα μέρη

Υιοθέτησαν τις ακόλουθες διατάξεις, οι οποίες προσαρτώνται στη Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος για την Ευρώπη:

Άρθρο 1

Διατάξεις που αφορούν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

1. Καθ' όλη τη διάρκεια της κοινοβουλευτικής περιόδου 2004-2009, και μέχρι να τεθεί σε ισχύ η απόφαση που προβλέπεται στο άρθρο I-19, ο αριθμός των εκλεγμένων σε κάθε κράτος μέλος αντιπροσώπων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι ο εξής:

Αυστρία 18, Βέλγιο 24, Γαλλία 78, Γερμανία 99, Δανία 14, Ελλάδα 24, Εσθονία 6, Ηνωμένο Βασίλειο 78, Ιρλανδία 13, Ισπανία 54, Ιταλία 78, Κάτω Χώρες 27, Κύπρος 6, Λετονία 9, Λιθουανία 13, Λουξεμβούργο 6, Μάλτα 5, Ουγγαρία 24, Πολωνία 54, Πορτογαλία 24, Σλοβακία 14, Σλοβενία 7, Σουηδία 19, Τσεχική Δημοκρατία 24, Φινλανδία 14.

Άρθρο 2

Διατάξεις σχετικά με τη στάθμιση των ψήφων στο Συμβούλιο

1. Οι κάτωθι διατάξεις ισχύουν έως την 1η Νοεμβρίου 2009, με την επιφύλαξη του άρθρου 1-24.

Όταν το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία, οι ψήφοι των μελών του σταθμίζονται ως εξής:

Αυστρία 10, Βέλγιο 12, Γαλλία 29, Γερμανία 29, Δανία 7, Ελλάδα 12, Εσθονία 4, Ηνωμένο Βασίλειο 29, Ιρλανδία 7, Ισπανία 27, Ιταλία 29, Κάτω Χώρες 13, Κύπρος 4, Λετονία 4, Λιθουανία 7, Λουξεμβούργο 4, Μάλτα 3, Ουγγαρία 12, Πολωνία 27, Πορτογαλία 12, Σλοβακία 7, Σλοβενία 4, Σουηδία 10, Τσεχική Δημοκρατία 12, Φινλανδία 7.

Για να αποφασίσει το Συμβούλιο, απαιτούνται τουλάχιστον 232 ψήφοι υπέρ, που περιλαμβάνουν τις ψήφους της πλειοψηφίας των μελών, όταν, κατά το Σύνταγμα, το Συμβούλιο αποφασίζει προτάσει της Επιτροπής. Στις άλλες περιπτώσεις, για να αποφασίσει το Συμβούλιο απαιτούνται τουλάχιστον 232 ψήφοι υπέρ, που περιλαμβάνουν τις ψήφους των δύο τρίτων τουλάχιστον των μελών.

Όταν το Συμβούλιο θεσπίζει απόφαση με ειδική πλειοψηφία, κάθε μέλος του Συμβουλίου μπορεί να ζητήσει να εξακριβωθεί ότι τα κράτη μέλη τα οποία συνιστούν αυτή την ειδική πλειοψηφία αντιστοιχούν τουλάχιστον στο 62% του συνολικού πληθυσμού της Ένωσης. Εάν αποδειχθεί ότι ο όρος αυτός δεν πληρούται, δεν θεσπίζεται η εν λόγω απόφαση.

2. Κατά τη στιγμή κάθε προσχώρησης, το όριο που προβλέπεται στην προηγούμενη παράγραφο, υπολογίζεται κατά τρόπον ώστε το όριο της ειδικής πλειοψηφίας, που εκφράζεται σε ψήφους να μην υπερβαίνει το όριο που προκύπτει από τον πίνακα της δήλωσης σχετικά με τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία περιέχεται στην Τελική Πράξη της Διάσκεψης που εξέδωσε τη Συνθήκη της Νίκαιας.

ΔΗΛΩΣΗ

Προσαρτημένη στο Πρωτόκολλο σχετικά με την αντιπροσώπευση των πολιτών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τη στάθμιση των ψήφων στο Συμβούλιο

Σε περίπτωση προσχώρησης της Ρουμανίας ή/και της Βουλγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση πριν από την έναρξη ισχύος της απόφασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που προβλέπεται στο άρθρο I-19, παράγραφος 2, ο αριθμός των εκλεγμένων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αντιπροσώπων τους θα υπολογίζεται με βάση τους αριθμούς 33 και 17 αντιστοίχως, διορθωμένους σύμφωνα με τον ίδιο τύπο βάσει του οποίου καθορίστηκε ο αριθμός των αντιπροσώπων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κάθε κράτους μέλους, όπως αναφέρεται στο Πρωτόκολλο για την αντιπροσώπευση των πολιτών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τη στάθμιση των ψήφων στο Συμβούλιο, το οποίο περιλαμβάνεται στο Παράρτημα ΙΙΙ. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο I-19 παράγραφος 2, ο αριθμός των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου μπορεί προσωρινά να υπερβεί τους 736 για το υπόλοιπο της κοινοβουλευτικής περιόδου 2004-2009.

Κατά παρέκκλιση από το άρθρο I-24 παράγραφος 2, η στάθμιση των ψήφων της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας στα πλαίσια του Συμβουλίου θα είναι 14 και 10 αντιστοίχως μέχρι την 1η Νοεμβρίου 2009. Σε κάθε προσχώρηση, το κατώτατο όριο που προβλέπεται στο Πρωτόκολλο για την αντιπροσώπευση των πολιτών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τη στάθμιση των ψήφων στο Συμβούλιο θα αποφασίζεται από το Συμβούλιο.